

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL: 773-936-3200

Hizmete özel

DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI 1987 TARİHÇESİ

DIŞIŞLERİ EĞİTİM MERKEZİ BAŞKANLIĞI

Ankara

Ocak 1988

T. C.
DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

Hizmete özel

TARİHÇE FİHRİSTİ

	Sayfa
1. Kronoloji	5 - 35
(1 Ocak - 31 Aralık 1987 tarihleri arasında Türkiye'nin dış ilişkilerindeki önemli olaylar, faaliyetler, temaslar, anlaşmalar vb.)	
2. Önemli Ziyaretler Takvimi	37 - 44
Cumhurbaşkanının ziyaretleri Başbakanın ziyaretleri Dışişleri Bakanının ziyaretleri Dışişleri Bakanlığı Müsteşarının ziyaretleri Türkiye'ye yapılan Devlet Başkanı, Hükümet Başkanı, Dışişleri Bakanı, Dışişleri Bakan Yardımcısı düzeyinde ziyaretler	
3. Önemli Konulardaki Açıklamalar ve Bazı Metinler	45 - 88
(Bu bölümün içindekiler, tarih sırasına göre bölüm başında gösterilmiştir.)	
4. Üst Yöneticiler	89 - 134
Bakan, Müsteşar, Müsteşar Yardımcıları, Genel Müdürler, Genel Müdür Yardımcıları, Müstakil Daire Başkanları	
5. Meslek Memurları Kıdem Listesi	135 - 154
Büyükelçiler, 1 ilâ 9 derecelerdeki meslek memurları.	

T. C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

1. Kronoloji

(1 Ocak - 31 Aralık 1987)

2 Ocak

Türkiye ile ABD arasındaki 29.11.1982 tarihli «Ortak Kullanımlı Üsler Anlaşması» uyarınca hazırlanan 16 adet Teknik Düzenleme Ankara'da imzalanmıştır.

3 - 8 Ocak

Ankara'da, Libya ile KEK 13. dönem toplantısı ve Protokol.

7 - 9 Ocak

İran Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Kuruluşlar Genel Müdürü Mahalati'nin İKÖ Zirvesi öncesi istişareler için Ankara'ya gelişi.

8 - 9 Ocak

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin Nükleer Kazalar, Halkın ve Çevrenin Korunması konulu Paris «Hearing»ine TBMM'ni temsilen parlamenterlerimiz ve TAEK Başkanı katılmıştır.

8 - 9 Ocak

Bir Hollanda heyeti, BMMYK çalışmaları ve mülteci politikaları ile ilgili konuları görüşmek üzere Ankara'ya gelerek İçişleri Bakanlığı ve Bakanlığımız yetkilileri ile toplantılara katılmıştır.

9 - 10 Ocak

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir'in siyasi istişareler mekanizması çerçevesinde Tahran'ı ziyareti.

12 - 13 Ocak

Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadeleden Sorumlu Bakanlar Konferansının «follow-up» çalışmaları için, Yakın Danışmanlar Komitesi toplantısına iştirak olunmuştur.

14 Ocak

Singapur'da, Türkiye - Singapur Hava Ulaştırma Anlaşması imzalanmıştır.

14 Ocak

Ankara'da, Türkiye - Fransa ikili siyasi danışma toplantısı yapılmıştır.

14 - 21 Ocak

Avustralya - Queensland Başbakanı J. B. Petersen'in, Yumurtalık'ta kurulacak ithal kömüre dayalı Seapac termik santral projesi için Türkiye'yi ziyareti. 19 Ocak'da santralle ilgili anlaşmanın çerçevesi oluşturulmuştur.

19 Ocak

BMMYK Mülteci Hukuku ve Doktrini Direktörü Ghassan Arnaut Ankara'ya gelerek, ülkemizde giderek önem kazanan mülteci sorunu konusunda Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığı ile temaslarda bulunmuştur.

19 - 21 Ocak

Londra'da, Avrupa Konseyi Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılması ve Kaçakçılığıyla Mücadelede İşbirliği Grubu (Pompidou Grubu) Daimi Muhabirler ve Bakanlar Konseyi toplantılarına katılmıştır.

19 - 26 Ocak

Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Organı (INCB) Sekreteri A. Bahi, Ankara'ya gelerek yetkili makamlarımızla görüşmelerde bulunmuştur.

20 - 23 Ocak

Sudan Başbakanının Özel Temsilcisi ve Parlamento Dışişleri Komisyonu Başkanı Abdullah Ahmed'in ziyareti. Özel Temsilci, Türkiye'den sonra KKTC'ni de ziyaret etmiş, her iki ziyaretinde de Sudan'ın Bulgaristan'daki Müslüman Türk Azınlığı ve KKTC konusundaki desteğini teyid etmiştir.

20 Ocak

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir'in çeşitli temas ve görüşmelerde bulunmak üzere Bağdat'ı ziyareti.

21 Ocak

Muhteşem Süleyman Sergisi, Vaşington'da açılmıştır.

22 - 25 Ocak

5 nci İslam Zirve Konferansı öncesi, Kuveyt'te yapılan Dışişleri Bakanları Hazırlık Toplantısına, Sayın Bakan başkanlığındaki heyetin iştiraki.

23 Ocak

Budapeşte'de, Türkiye - Macaristan Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 89)

25 - 27 Ocak

İran Başbakan Siyasi İşler Yardımcısı Ali Rıza Muayyeri, siyasi istişareler çerçevesinde Ankara'ya gelmiştir. Adıgeçen, İran Başbakanı Muşavi'nin bir mesajını Sayın Başbakanımıza sunmuştur.

26 - 30 Ocak

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM) 38. Dönem 3. Kısım Genel Kurul Toplantısı. Strazburg'daki bu toplantıya, parlamenterlerimizin yanı sıra, AK Bakanlar Komitesi Dönem Başkanı sıfatıyla Sayın Bakanımız katılmıştır.

26 - 29 Ocak

Kuveyt'te yapılan 5 nci İslam Zirve Konferansına Sayın Cumhurbaşkanımız başkanlığında bir heyetle katılmıştır. Cumhurbaşkanımız birçok ülkenin Devlet Başkanlarıyla temaslar yapmıştır.

26 - 30 Ocak

Ankara'da, Türk - Irak Rödemarkasyon Ortak Komisyonu 8. Dönem Toplantısı yapılmıştır. 30 Ocak'da bir Protokol imzalanmıştır.

28 Ocak

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 25. maddesinde öngörülen AİHK'na kişisel başvuru hakkını, Sayın Bakanın Strazburg'da AK Genel Sekreterine tevdi ettiği bir beyanla tanımıştır.

28 - 29 Ocak

Viyana'da yapılan, BM Uyuşturuçu Maddeler Yakın ve Orta Doğu Alt Komisyonu 22. Dönem Toplantısına katılmıştır.

28 Ocak - 2 Şubat

Tarım, Orman ve Köyleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın, Berlin Yeşil Hafta dolayısıyla Federal Almanya'yı ziyareti.

29 Ocak

Tirana'da, T. C. - Arnavutluk Turizm Anlaşması imzalanmıştır.

29 Ocak

Belgrad'da, Türkiye - Yugoslavya Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 89)

1 Şubat

Fransa, Norveç, Danimarka, İsveç ve Hollanda'nın Türkiye aleyhine 1982'de AİHK'na yaptıkları şikayet, 1985 Aralık ayında varılan dostane çözüm mutabakatı uyarınca hazırlanan nihai raporla sonuçlandırılmış ve şikayet sona ermiştir.

1 - 3 Şubat

İspanya Dışişleri Bakanı Francisco Fernandez Ordonez'in ülkemizi ziyareti. (1972 yılından bu yana İspanya'dan Türkiye'ye yapılan ilk Dışişleri Bakanı ziyaretidir.)

2 - 15 Şubat

Başbakan Turgut Özal'ın ABD'ni resmen ziyareti. Başbakan Başkan Reagan, Dışişleri Bakanı, Hazine Bakanı, Savunma Bakanı, Ticaret Bakanı, Senato Çoğunluk Lideri, Temsilciler Meclisi Başkanı ile görüşmüştür.

2 Şubat

BMMYK Avrupa ve Kuzey Amerika Bürosu Başkanı Capelli Türkiye'deki mülteciler sorununu görüşmek üzere Türkiye'ye gelmiştir.

2 - 11 Şubat

Viyana'daki, BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu 32. Dönem Toplantısına katılmıştır.

7 - 15 Şubat

Bayındırlık ve İskan Bakanı Safa Giray'ın ABD'ne inceleme gezisi.

12 - 13 Şubat

Roma'da, Türkiye - İtalya Karma Ekonomik Komisyonu 4. Dönem Toplantısı.

16 Şubat

Sayın Bakanımız, IFRI (Institut Français des Relations Internationales)'de «Les Grandes Orientations de la Politique Étrangère Turque» konulu bir konferans vermiştir.

16 - 19 Şubat

Ankara'da BAE ile KEK 3. dönem toplantısı. (Mutabakat Zaptı)

17 - 18 Şubat

Sayın Bakanımızın Fransa'yı ziyareti. (Ziyaret, Fransa ile ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir merhale teşkil etmiştir.) Ziyaret sırasında iki Dışişleri Bakanının başkanlığında Türkiye - Fransa Karma Ekonomik Komisyonunun ilk toplantısı yapılmış, sonucunda iki ülke arasında «Karma Ekonomik Komisyon Kuruluşuna İlişkin Protokol» ile «Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması» imzalanmıştır.

18 - 24 Şubat

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel, Bingöl - Karhova Termik Santrali ile ilgili görüşmelerde bulunmak üzere Avusturya'yı ziyaret etmiştir.

19 - 20 Şubat

Brüksel NATO Merkezinde yapılan Ortadoğu ve Magreb Bölge Uzmanları İlkbahar Toplantısına katılmıştır.

20 Şubat

T. C. Merkez Bankası ile Arnavutluk Devlet Bankası arasında bir Bankacılık düzenlemesi imzalanmıştır.

21 - 27 Şubat

Prag'da, Çekoslovakya ile karşılıklı misyon binaları sorunlarının çözümü. 25 Şubat'da bir Protokol imzalanmıştır.

26 Şubat

NATO Takviyeli Konsey Toplantısı Brüksel'de yapılmıştır. Toplantıya MSB Müsteşarı Org. Sabri Deliç katılmıştır.

Mart

Ege Krizi ve Mesaj Teatisi : 24 Şubat 1987'de, Yunanistan'da petrol arama hakkına sahip Kuzey Ege Petrol Şirketi NAPC, Taşoz adasının 10 mil doğusunda, Yunan karasuları dışında petrol çıkarma faaliyetlerinde bulunacağını açıklamıştır. Türkiye de Türk karasuları dışında Ege denizinde TPAO'na petrol arama izni vermiştir. Yunanistan kendi karasuları dışında sondaj yapmadığı sürece, Türkiye'nin de karasularının dışına çıkmayacağı beyanıyla krizin sıcak çatışmaya dönüşmemesi sağlanmıştır. Bilahare iki ülke Başbakanları arasında sorunların barışçı yollarla çözümü hususunda mesaj teatisi başlamıştır.

1 - 3 Mart

Türkiye, İran ve Pakistan'ın üyesi buldukları Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)'nın «Council of Deputies» 2. Toplantısı İslamabad'da yapılmıştır. Toplantıda, Teşkilatın 1987 - 88 bütçesi görüşülmüş, ECO çerçevesinde sürdürülen faaliyetler değerlendirilmiş ve ECO - BM kuruluşları ilişkileri ele alınmıştır.

2 Mart

Ankara'da, Türkiye - Kanada vize görüşmeleri.

2 - 3 Mart

Kanada Dışişleri Bakanlığı Avrupa Bölgesi Müsteşar Yardımcısı Joseph S. Stanford'un ülkemizi ziyareti. İkili ve uluslararası konularda görüş teatisinde bulunmak ve ilişkilerde olumsuz hava yaratan vize sorunu hakkında bilgi vermek üzere Ankara'ya gelen Stanford Bakan, Müsteşar, MSİY ve KHSG'nın yanısıra DPT Müsteşarı, Savunma Sanayii Destekleme ve Geliştirme Fonu Başkanı, HDTM Müsteşar Yardımcısı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı ile görüşmüştür.

4 - 9 Mart

Oman Dışişleriyle Görevli Devlet Bakanı Yussuf Bin Alawi Bin Abdullah'ın Sayın Bakanın davetine icabeten Türkiye'yi ziyareti.

4 - 11 Mart

Endonezya Temsilciler Meclisi Başkan Yardımcısı Al Naj Nuddin Lubis başkanlığındaki parlamento heyetinin Türkiye ziyareti. (TBMM heyetinin Ağustos 1986'daki ziyaretinin iadesi)

7 - 10 Mart

TBMM Başkan Vekili Abdülhalim Aras başkanlığındaki parlamento heyetinin, THY'nın Hindistan'a ilk seferi münasebetiyle, bu ülkeyi ziyareti.

7 - 11 Mart

Kültür ve Turizm Bakanı Mesut Yılmaz, Berlin Uluslararası Turizm Borsası dolayısıyla F. Almanya'ya gitmiştir.

9 Mart

Lefkoşe'de, Türkiye - KKTC Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 89)

9 - 12 Mart

Fas Dışişleri ve İşbirliği Bakanı Abdülatif Filali'nin, Cumhurbaşkanımızın 30 Mart'ta Fas'a yapacağı ziyaret için ön hazırlık olmak üzere, Türkiye'yi ziyareti. Dışişleri Bakanı düzeyinde Fas'tan Türkiye'ye ilk ziyaret olduğu gibi, iki ülke arasındaki 1969'dan bu yana teknik Bakanlar dışındaki ilk temas.

10 - 13 Mart

Budapeşte'de, Türkiye - Macaristan Karma Ticaret Komitesi 7. Dönem toplantıları. Toplantı sonunda bir Protokol imzalanmıştır.

12 - 25 Mart

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Hüsnü Doğan'ın ABD'ni ziyareti.

13 - 25 Mart

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun ABD'ni ziyareti. Ziyaret sırasında başta ABD Dışişleri Bakanı Shultz olmak üzere ABD yönetiminin üst düzey yetkililerine SEİA, Türk - Amerikan ilişkilerinin diğer veçheleri, Türk - Yunan ilişkileri ve Papandreu'nun tutumu hakkındaki görüşlerimiz anlatılmış, beklenti ve endişelerimiz ifade edilmiştir. 16 Mart'ta SEİA'ya ek Mektup imzalanmıştır.

15 - 22 Mart

Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler'in Çin Halk Cumhuriyetini ziyareti. Resmî heyete kalabalık bir işadamları grubu refakat etmiştir.

16 Mart

29 Mart 1980 tarihli Türk - ABD Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasınının 1990 yılına kadar 5 yıl uzatılmasını öngören SEİA'ya ek Anlaşma (Ek Mektup) Vaşington'da Bakanımızla ABD Dışişleri Bakanı tarafından imzalanmıştır. ABD Kongresindeki bazı gelişmeler nedeniyle Anlaşma henüz Hükümetimizce onaylanmamıştır.

16 - 19 Mart

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman riyasetindeki parlamento heyetimizin Arnavutluk'a yaptığı resmi ziyaret.

16 - 19 Mart

Yugoslavya Parlamentosu Dış Politika Komisyonu Başkanı Dr. Mijat Sukoviç başkanlığındaki parlamento heyetinin Türkiye'yi ziyareti.

16 - 17 Mart

Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadeleden Sorumlu Bakanlar Konferansının «follow-up» çalışmaları için, Yakın Danışmanlar Komitesi toplantısına katılmıştır.

17 Mart

Moskova'da, Türkiye - SSCB Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 88)

17 - 18 Mart

Türk - Japon İş Konseyinin ilk ortak toplantısı İstanbul'da yapılmıştır.

23 Mart

Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler'in Tayland'ı ziyareti ve Türkiye - Tayland Ticaret Anlaşmasının imzası.

23 Mart - 10 Nisan

Cenevre'de yapılan, Nükleer Enerjinin Barışçı Amaçlarla Kullanılmasında Uluslararası İşbirliğinin Geliştirilmesi BM Konferansı (NEBAK)'na katılmıştır.

23 - 27 Mart

Strazburg'da, Uluslararası Ahvali Şahsiye Komisyonu Büro Toplantısı.

24 - 26 Mart

Ankara'da, Türkiye - Sudan KEK 2. dönem toplantısı. (Protokol)

26 Mart

Rabat'ta, Türkiye - Fas Deniz Ulaştırma Anlaşması imzalanmıştır.

29 Mart - 5 Nisan

Pakistan Milli Meclis Başkanı Hamid Nasır Chatta riyasetinde parlamento heyetinin TBMM Başkanımızın davetlisi olarak Türkiye'yi ziyareti.

30 Mart - 2 Nisan

Cumhurbaşkanımızın, Fas Kralı II. Hasan'ın Nisan 1963'de Türkiye'ye yaptığı ziyareti iadeten ve Türkiye'den Fas'a Cumhurbaşkanı düzeyinde ilk kez olmak üzere, Fas'ı resmen ziyareti. (Fas tarafı, tüm ilişki-

lerin daha da geliştirilmesi amacıyla, Başbakanlar veya Dışişleri Bakanları riyasetinde bir «Büyük Komisyon» kurulmasını önermiş, öneri müteakiben Hükümetimizce incelenmiş ve olumlu bulunmuştur.)

30 Mart - 10 Nisan

Brüksel NATO Merkezinde düzenlenen, «Ortadoğu'da ve mücavir bölgelerde Sovyetler Birliğinin siyaseti ve faaliyetlerinin NATO'ya inikaları» konulu Askeri Komite Toplantısına katılmıştır.

1 Nisan - 15 Ağustos

Roma, Milano ve Catania'da, Uygarlıklar Ülkesi Türkiye Sergisi düzenlenmiştir.

6 - 8 Nisan

Devlet Bakanı Tınaz Titiz'in Kanada'ya inceleme gezisi.

7 - 9 Nisan

Vaşington'da, Türkiye - ABD İş Konseyi ikinci toplantısı.

7 - 9 Nisan

Hollanda Dışişleri Bakanı Van den Broek'in ülkemizi ziyareti. (Ziyaret, Türkiye aleyhinde AİHK'na başvuran beş ülke arasında yer almış bulunan Hollanda ile ilişkilerimizdeki normalizasyon sürecinin göstergesi olmuştur.)

8 - 10 Nisan

Ankara'da, Türkiye - İran konsolosluk görüşmeleri.

10 Nisan'da bir Protokol imzalanmıştır.

8 - 10 Nisan

Devlet Bakanı Tınaz Titiz'in ABD'ne tetkik ziyareti.

9 Nisan

Kahire'de Türkiye - Mısır Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 89)

9 - 16 Nisan

BM Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasıyla Mücadele Fonu (UNFDAC) İcra Direktörü Gennaro, Güney ve Güneydoğu illerimizde kaçakçılıkla mücadele çalışmalarını yerinde görmek üzere Türkiye'ye gelmiştir.

12 - 18 Nisan

UDF ve Fransa Milli Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Jean Lecaunet'nin ülkemizi ziyareti.

13 - 16 Nisan

Ankara'da, Irak ile KEK 7. dönem toplantısı. (Mutabakat Zaptı)

14 Nisan

Türkiye, Avrupa Topluluklarını tesis eden Roma Andlaşmasının 237 nci maddesi çerçevesinde AET'ye tam üyelik için resmen müracaat etmiştir. (Başvuru mektupları ile aynı tarihte AET üyelerinin Ankara'daki Büyükelçiliklerine tevdi olunan «Paper»ın metinleri için 4. Bölüme bakınız.)

15 - 19 Nisan

Zaho'da, Türk - Irak Rödemarkasyon Alt Komitesi 14. Dönem Toplantısı. 19 Nisan'da bir Protokol imzalanmıştır.

15 - 17 Nisan

ABD Hükümetinden sağlanan Dış Askeri Satış (FMS) kredilerinin doğurduğu yüksek faiz yükünü hafifletme çalışmaları çerçevesinde Vaşington'da bir dizi müzakere yapılmıştır.

15 - 17 Nisan

Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasin Ramazan'ın Sayın Başbakanımızın davetlisi olarak Türkiye'yi ziyareti.

17 - 19 Nisan

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Bangladeş'i ziyareti. (Ziyaret mükemmel ilişkileri daha da güçlendirmiştir.)

19 - 26 Nisan

Mısır Arap Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı Wafaa Hegazi'nin, Türkiye ile MAC arasındaki siyasi danışma mekanizması çerçevesinde memleketimizi ziyareti. (Mısır tarafı, ilişkilerin her veçhesinin kordiné edilebilmesi ve alınan kararların süratle uygulanabilmesi için Dışişleri Bakanları başkanlığında bir «Büyük Ortak Komisyon» kurulmasını önermiş; öneri Hükümetimizce incelenerek olumlu bulunmuştur.

20 - 25 Nisan

Ankara'da, Türkiye - Romanya Karma Ulaştırma Komisyonu sonuncu toplantısı.

20 - 22 Nisan

Tirana'da, Türkiye - Arnavutluk Deniz Taşımacılığı ve Seyrüseferine Dair Anlaşma imzalanmıştır.

20 - 24 Nisan

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Japonya'yı ziyareti. Bakanımız Japonya Dışişleri Bakanı Kuranari, Başbakan Nakasone, Başbakan Yardımcısı Kanemaru, Devlet Bakanı Kondo ile görüşmeler yapmış, Prens Mikasa ve Veliht Prens Akihito tarafından kabul edilmiştir. Ziyaret, gerek iki ülke ilişkilerine atfettiğimiz önemin vurgulanması ve bu me-

yanda mevcut ve temel işbirliği konularının yüksek düzeyde ele alınması, gerek iki ülke arasında her alanda geliştirilebilecek somut işbirliği olanaklarının gerçekleşmesi için Japon tarafının destek ve ilgisinin arttırılmasını sağlamak açısından yararlı ve başarılı olmuştur.

21 - 29 Nisan

UNESCO İstanbul ve Göreme Kampanyasını tanıtmak ve kampanyaya dış finans çevrelerinin ilgisini sağlamak üzere, ülkemizde 22 yabancı gazeteci ve televizyon muhabirinin katıldığı Uluslararası Gazeteciler Semineri düzenlenmiştir.

21 - 25 Nisan

Uluslararası Kızılhaç Komitesi Başkanı A. Hay'in ziyareti.

22 Nisan

Ankara'da, Türkiye - Irak Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 89)

22 - 29 Nisan

TBMM'nin 67. Açılış Yıldönümü törenleri için 24 ülkeden parlamenterlerin Türkiye'yi ziyareti.

24 Nisan

Ankara'da, Türkiye - Fransa «Galatasaray Lisesi Protokolü» imzalanmıştır.

24 - 25 Nisan

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Singapur'u ziyareti. (Singapur'la ilişkilerimizin genişletilmesi ve işbirliğinin arttırılması amacıyla yapılmıştır.)

24 - 27 Nisan

Avustralya Başbakan Yardımcısı Lionel Bowen'in ülkemizi ziyareti. Avrupa ülkelerine yaptığı gezi çerçevesinde Türkiye'ye de uğrayan Bowen ve beraberindeki heyet 25 Nisan'da Gelibolu'da Anzak Günü törenlerine katılmış ve 26 Nisan'da Ankara'ya gelerek 27 Nisan'da Başbakanımız, Bakanımız ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımızla görüşmüştür. Görüşmelerde ikili ilişkilerin geliştirilmesi yanında, Türkiye'nin siyasi ve ekonomik politikası, termik santral projesi ve THY'nın Avustralya'ya düzenlemek istediği seferler üzerinde durulmuştur.

25 Nisan - 2 Mayıs

Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyelerinin, Kore Devlet İşleri Danışma Konseyi Başkanı Chui Kyu-Hah'ın daveti üzerine, Güney Kore'yi ziyaretleri.

26 - 30 Nisan

Ankara'da, Türkiye - Polonya «Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardım Sözleşmesi» müzakereleri. 30 Nisan'da sözleşme parafe edilmiştir.

27 Nisan - 1 Mayıs

Ankara'da İran ile KEK 5. dönem toplantısı. (Mutabakat Zaptı)

27 Nisan - 2 Mayıs

Parlamentolararası Birlik (PAB) Türk Grubu, Managua'da düzenlenen 77 nci PAB Konferansına iştirak etmiştir.

28 Nisan

Moskova'da, Türkiye - Moğolistan Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 89)

29 Nisan

Ankara'da, Türkiye - İngiltere Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 90)

29 Nisan

Oslo'da, Türkiye - Norveç Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 90)

29 Nisan - 2 Mayıs

Berlin Şehrinin Kuruluşunun 750. Yıldönümü Kutlama Törenlerine Sayın Bakan, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanı olarak iştirak etmiştir.

4 - 8 Mayıs

Strazburg'da yapılan AKPM 39. Dönem 1. Kısım Genel Kurul Toplantısına, AKPM Türk Heyeti üyesi parlamenterlerimiz katılmıştır.

4 - 6 Mayıs

Danimarka Dışişleri Devlet Sekreteri Erik Tygesen'in, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Nüzhet Kandemir'in davetlisi olarak Türkiye'yi ziyareti.

4 Mayıs

Sayın Bakanımız, Bonn Bilim Merkezinde «Scurla Bericht» adlı kitabın tanıtımı için düzenlenen toplantıda bir konuşma yapmıştır.

4 - 29 Mayıs

Cenevre'de düzenlenen 10. Dünya Meteoroloji Kongresine katılmıştır. 25 Mayıs'da Türkiye, Avrupa Meteoroloji Uyduları İşletme Teşkilatı Ayrıcalıklar ve Dokunulmazlıklar Protokolünü imzalamıştır.

4 - 15 Mayıs

Cenevre'deki, 40. Dünya Sağlık Aşamblesine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanımız başkanlığında bir heyetle katılmıştır.

5 Mayıs

Paris'te, Türkiye - Fransa konsolosluk görüşmeleri.

6 - 10 Mayıs

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in, Hollanda Başbakan Yardımcısı R. de Korte'nin davetlisi olarak bu ülkeyi ziyareti. Türkiye - Hollanda Karma Ekonomik Komisyonu 2. Dönem Toplantısı.

6 - 7 Mayıs

Türkiye, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığını 80. Bakanlar Komitesi toplantısı sonunda Liechtenstein'a devretmiştir. (Ülkemizde demokrasinin yeniden kurulması sürecinin tamamlanmasını müteakip, AK ile ilişkilerimizde tam bir normalizasyona ulaşılmış, Türkiye'nin AKBK Dönem Başkanlığı sorunu 24.4.1986 tarihinde çözüme kavuşmuştur. Bakanlar Komitesinin bu tarihli kararıyla Türkiye'nin Nisan 1986'dan itibaren 6 ay için BK Başkan Yardımcılığını deruhte ettikten sonra Kasım 1986'da 79. BK toplantısı bitiminde 6 ay süreyle Başkanlık görevini devralması kabul olunmuştur. 19 - 20 Kasım 1986'da yapılan 79. BK toplantısında Türkiye, Dönem Başkanlığını fiilen devralmıştır.)

6 - 7 Mayıs

Strazburg'da yapılan Avrupa Konseyi 80. Bakanlar Komitesi Toplantısına Sayın Bakan Dönem Başkanı sıfatıyla katılmıştır.

9 - 13 Mayıs

Hindistan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı K. P. S. Menon'un, siyasi istişareleri canlandırmak amacıyla, Türkiye'yi ziyareti.

11 Mayıs

Paris'de yapılan, OECD/Uluslararası Enerji Ajansı Yönetici Kurul Toplantısına Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel katılmıştır.

11 Mayıs

Ankara'da, Türkiye - Mısır Müşterek Emlâk Komisyonu Türk Heyeti Toplantısı.

11 - 13 Mayıs

Ankara'da, Türkiye - Çekoslovakya Karma Ekonomik Komisyon 10. Dönem Toplantısı. Toplantı sonunda bir Protokol imzalanmıştır.

11 - 16 Mayıs

Hollanda İkinci Meclis Başkanı Dirk Dolman başkanlığındaki bir parlamento heyetinin, TBMM Başkanı Sayın Necmettin Karaduman'ın davetlisi olarak ülkemizi ziyareti.

12 - 13 Mayıs

OECD Bakanlar Konseyi'ne Sayın Bakanımız ile Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Kaya Erdem katılmışlardır. Bakanımız «Uluslararası tarım ticaretini etkileyen sorunlar» ve «Makro ekonomik politikalar», Sayın Erdem ise «Yapısal uyum» konularında birer konuşma yapmışlardır.

12 - 19 Mayıs

Ankara ve İstanbul'u ziyaret eden Macar Bilimler Akademisi ile TÜBİTAK yetkilileri arasında görüşmeler yapılmıştır. 14 Mayıs'da «Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması» ile Uygulama Programı imzalanmıştır.

13 Mayıs

Lahey'de, Türkiye - Hollanda Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 90)

13 - 17 Mayıs

OECD Nükleer Enerji Ajansı Genel Direktörü Howard K. Shapar'ın Türkiye'deki temasları.

14 - 15 Mayıs

NATO Nükleer Planlama Grubu (NPG) Bakanlar Toplantısı Norveç'in Stavanger şehrinde yapılmıştır.

14 - 15 Mayıs

Türkiye - Malezya KEK 2. toplantısı, Kuala Lumpur. (Mutabakat Tutanağı)

15 - 22 Mayıs

Türkiye - SSCB KEK Eş-Başkanı ve Maliye ve Gümrük Bakanı A. K. Alptemoçin SSCB KEK Eş-Başkanı, DEIDK Başkanı Katuşev'in davetine icabetle SB'ni ziyaret etmiştir.

18 - 20 Mayıs

Viyana'da yapılan görüşmeler sonucunda, 1967 tarihli Türkiye - Avusturya Hava Ulaştırma Anlaşması tadil edilmiştir.

18 - 27 Mayıs

Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral'ın, MLRS roketleri konusunda incelemeler için Dallas'ı ziyareti.

21 Mayıs

Moskova'da, Türkiye - SSCB 1987 - 1988 Yılları Bilimsel ve Teknik İşbirliği Faaliyet Programı imzalanmıştır.

22 - 25 Mayıs

Kuzey Atlantik Asamblesi İlkbahar Toplantısı Quebec'de yapılmıştır. TBMM'den Türk Grubuna üye milletvekillerimiz katılmışlardır.

25 - 28 Mayıs

Bonn'da Başkonsoloslar Toplantısı.

26 - 27 Mayıs

NATO Savunma Bakanları İlkbahar Toplantısı Brüksel'de yapılmıştır.

29 Mayıs

Ülkemizden kaçırılmış olan ve halen Metropolitan Sanat Müzesinde bulunan Lidya eserlerinin iadesi için anılan müze aleyhine dava açılmıştır.

31 Mayıs - 5 Haziran

Belçika Prensi Albert ve Ulaştırma Bakanı de Croo başkanlığındaki Belçika Ticaret Heyetinin ziyareti. Türkiye ile Belçika Lüksemburg Ekonomik Birliği «Ekonomik Sınai ve Teknolojik İşbirliği» ve «Çifte V. Ö.» Anlaşmalarının imzası.

1 - 24 Haziran

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) 73. Konferansı Cenevre'de yapılmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımızın başkanlığındaki heyetle katılan konferansda, ILO Sendikal Özgürlükler Komitesi toplantısı sırasında Çalışma Bakanlığı ve Bakanlığımız temsilcileri tarafından ülkemizdeki sendikal haklara ilişkin ayrıntılı izahat verilmiş; konferansda ayrıca Türkiye, ILO Yönetim Kurulu Yardımcılığına seçilmiştir.

1 - 4 Haziran

Çekoslovakya Dışişleri Bakan Yardımcısı Dusan Ulcak'ın Müsteşar Yardımcısı BE Nurver Nureş'in davetlisi olarak Ankara'yı ziyareti.

2 - 8 Haziran

NATO Askeri Bütçe Komitesi (MBC) Temsilcileri ve eşleri MBC'nin olağan çalışma ziyaretleri çerçevesinde ülkemizi ziyaret etmiştir.

2 - 12 Haziran

Ankara'da, Türkiye - Mısır «Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardım Sözleşmesi» ile «Suçluların İadesi ve Cezai Konularda Adli Yardım Sözleşmesi» müzakereleri. 11 Haziran'da her iki sözleşme parafe edilmiştir.

3 - 7 Haziran

Polonya Dışişleri Bakan Yardımcısı Tadeusz Olechowski'nin Müsteşar BE Nüzhet Kandemir'in davetlisi olarak ülkemizi ziyareti. Uzun bir aradan sonra iki ülke arasında siyasi istişareleri başlatan bu ziyaret sırasında bir Konsolosluk Sözleşmesi imzalanmıştır.

4 Haziran

İran İslam Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Siyasi İşler Yardımcısı Hüseyin Şeyhülislam'ın resmi temaslar için Ankara'ya gelişi.

6 - 8 Haziran

Cidde'de, Suudi Arabistan ile KEK 4. dönem toplantısı. (Mutabakat Zaptı)

7 - 9 Haziran

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)'nın en yüksek karar organı olan ve üye ülkeler Dışişleri Bakanlıkları Müsteşarlarından oluşan Yüksek Konsey'in 4. Toplantısı Tahran'da yapılmıştır. Sayın Müsteşar Büyükelçi Kandemir'in katıldığı toplantıda, ECO Yatırım ve Kalkınma Bankasının kurulması, ticaretin geliştirilmesi ve üyeler arasında bir Tercihli Ticaret Sisteminin kurulması, ECO'nun bütçe ve personel durumu ve ECO'nun uluslararası kuruluşlarla ilişki kurması konuları görüşülmüştür.

8 - 12 Haziran

Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un İsveç'e resmi ziyareti.

10 - 15 Haziran

Pekin'de, Türkiye - ÇHC KEK 5. Toplantısı. (Mutabakat Zaptı)

11 - 12 Haziran

NATO Dışişleri Bakanları İlkbahar Toplantısı Reykjavik'de yapılmıştır. Yayımlanan ortak bildiriye, muhtemel bir INF anlaşması konusunda uzun (LRINF) ve kısa (SRINF) menzilli INF sistemlerinde küresel sıfır sıfır çözüm kabul edilmiş ve LRINF'lere ilişkin olarak Sovyetlerce üzerinde ısrar edilen, Asya ve Amerika'da 100'er başlık bulundurulması formülünden vazgeçilmesi çağrısında bulunulmuştur.

11 - 14 Haziran

Cezayir Enerji, Kimya ve Petrokimya Sanayii Bakanının Türkiye'yi ziyareti.

11 - 15 Haziran

Somali Cumhurbaşkanı Mohamed Siad Barré, Cumhurbaşkanımızın konuğu olarak, refakatinde Somali Dışişleri Bakanı ve diğer üst düzey yetkilileri olduğu halde Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulunmuştur.

Görüşmelerde, iki ülke arasında mevcut iyi ilişkilerin daha da geliştirilmesi tarafımızdan Somali'ye yapılacak yardım ve ekonomik ilişkilerin tarihi ilerde tespit edilecek bir KEK toplantısında ele alınması üzerinde durulmuştur.

14 Haziran - 7 Eylül

Şikago'da, Muhteşem Süleyman Sergisi düzenlenmiştir.

14 - 20 Haziran

TBMM Başkanı Sayın Necmettin Karaduman'ın, Federal Meclis Başkanı Philip Jenninger'in davetine icabetle AFC'ni ziyareti.

15 - 17 Haziran

İran İslam Cumhuriyeti Başbakanı Mir Hüseyin Musavi'nin Sayın Başbakanımızın davetine icabeten ülkemizi ziyareti.

15 - 17 Haziran

6.11.1985'de parafe edilen Türkiye - Endonezya Hava Ulaştırma Anlaşmasının bazı maddeleri üzerinde Ankara'da görüşmeler.

15 Haziran

Hükümetimiz ile Belçika Krallığı Hükümeti arasında Savunma Çerçevesinde İşbirliği Anlaşması Ankara'da imzalanmıştır.

16 Haziran

Ankara'da, Türkiye - İran Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1988 - 89)

17 - 26 Haziran

Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılması ve Kaçakçılığı Uluslararası Konferansı (ICDAIT)'nın Viyana'da yapılan toplantısına katılmıştır.

19 - 26 Haziran

Bayındırlık ve İskan Bakanı Safa Giray'ın Japonya'ya resmi ziyareti.

19 Haziran

Türkiye ile UNFDAC arasında 1975'den beri aktedilen yıllık yardım anlaşması, Müsteşar Sn. Kandemir ile UNFDAC İcra Direktörü arasında imzalanmıştır. Anlaşma ile, İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları ile TMO'ne 1987'de 366 bin ABD doları yardım yapılacaktır.

22 - 26 Haziran

Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO) Konsey toplantısında B7/UB7 hava koridoru sorunu ele alınmış ve Konsey 23 Haziran günlü kararıyla Ege hava sahasında Yunanistan'ın kurmak istediği B7 hava koridoru ile ilgili Yunan önerisini reddetmiştir.

22 Haziran

Katar'da, Türkiye - Katar Hava Ulaştırma Anlaşması parafe edilmiştir.

22 Haziran

Bağımsız Avrupa Planlama Grubu (IEPG) Bakanlar Toplantısı İspanya'da yapılmıştır. Toplantıya Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk katılmıştır.

22 - 24 Haziran

SSCB Başbakan Yardımcısı V. M. Kamentsev, Türkiye - SSCB Doğal Gaz Boru Hattı Açılış Töreni münasebetiyle Türkiye'yi ziyaret etmiştir.

22 - 24 Haziran

Varşova'da, Türkiye - Polonya Ekonomik Ticari ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu 6. Dönem Toplantısı. Toplantı sonunda bir Protokol imzalanmıştır.

22 - 26 Haziran

Varşova'da, Türkiye - Polonya Karma Ulaştırma Komisyonu Toplantısı. Toplantı sonunda bir Protokol imzalanmıştır.

25 Haziran

Körfez İşbirliği Konseyi Genel Sekreteri Bishara'nın ziyareti.

25 - 30 Haziran

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sudi Türel'in Çekoslovakya'yı resmen ziyareti.

26 Haziran

Türkiye - Polonya «Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım, Suçluların İadesi ve Hükümlülerin Nakli Sözleşmesi» parafe edilmiştir.

26 - 29 Haziran

Ürdün Kralı Hüseyin Bin Tallal'ın, Sayın Cumhurbaşkanımızın Aralık 1983'de Ürdün'e yaptığı ziyareti iadeten, Türkiye'yi ziyareti. (Orta Doğu bölgesinde önemli gelişmelerin vukubulduğu bir döneme rastlayan bu ziyarette faydalı görüş teatisinde bulunulmuş ve işbirliğinin her alanda daha da geliştirilmesi görüşülmüştür.)

28 Haziran - 4 Temmuz

AFC Federal Parlamento İçişleri Komisyonu üyelerinden oluşan bir heyet, Yabancılar Kanunu'nun tadili öncesi özellikle yabancılar politikasındaki sorunlar, iltica ve mülteci konularındaki güçlüklerle ilgili görüşmelerde bulunmak üzere Türkiye'ye gelmiştir.

29 Haziran

Kuveyt Planlama Bakanı Muhammed Said Ali Kuveyt Emiri'nin özel Temsilcisi olarak Ankara'ya gelmiş, Körfez'deki gelişmelerle ilgili olarak Emir'in mesajını Sayın Cumhurbaşkanımıza sunmuştur.

29 Haziran - 2 Temmuz

Lozan'da, parlamenterlerimizin katıldığı AKPM Yaz Oturumunda (Mini-Session) terörizmi kınayan bir bildiri ve Mardin/Pınarcık katliamını telin eden bir deklarasyon imzaya açılmıştır.

29 - 30 Haziran

Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadeleden Sorumlu Bakanlar Konferansının «follow-up» çalışmaları için, Yakın Danışmanlar Komitesi toplantısına iştirak.

29 Haziran - 2 Temmuz

Yugoslavya Ulaştırma ve Haberleşme Bakanı M. Pljakiç'in Türkiye'ye yaptığı resmi ziyaret.

30 Haziran

Türkiye - ABD 14.11.1984 tarihli «Harp Zamanı Evsahibi Ülke Desteği Anlaşması» uyarınca hazırlanan 7 adet Teknik Düzenleme imzalanmıştır.

1 Temmuz

Ankara'da, Türkiye - Mısır Müşterek Emlâk Komisyonu Türk Heyeti Toplantısı.

2 Temmuz

Emniyet kuruluşlarımızın uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelesine yardım amacıyla AFC İçişleri Bakanlığınca verilecek 3 milyon DM'a ilişkin anlaşma Ankara'da imzalanmıştır.

2 - 4 Temmuz

Fransa Dış Ticaretten Sorumlu Yardımcı Bakanı M. Noir'in ziyareti. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile «Institut Mérieux» arasında ortak aşı üretimi protokolü imzası.

2 - 4 Temmuz

Doha'da, Türkiye - Katar Doğal Gaz Teknik Toplantısı.

3 - 5 Temmuz

Bakanlığımız Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir, temaslarda bulunmak üzere KKTC'ni ziyaret etmiştir.

5 - 12 Temmuz

Fransa Milli Meclisi Türkiye Dostluk Grubu Başkanı Jean Valleix başkanlığındaki bir heyetin Türkiye'yi ziyareti.

6 - 8 Temmuz

Sayın Bakanımızın İngiltere'yi ziyareti. (Ziyaretin resmi temas ve görüşmeler bölümü, iki ülke ilişkilerinin gelişmiş düzeyinin tezahürü; kamuoyunu aydınlatmaya yönelik bölümü ise, Türkiye'ye duyulan geniş ilginin göstergesi olmuştur.)

7 Temmuz - 2 Ağustos

Cenevre'de yapılan BM VII. UNCTAD Konferansı'na Devlet Bakanı Sn. Ali Bozer başkanlığında bir heyetle iştirak olunmuştur.

7 - 15 Temmuz

Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Mustafa Aşula başkanlığındaki heyetin Cibuti, Uganda ve Kenya'yı ziyareti.

8 Temmuz

Sayın Bakanımız, İngiltere'ye resmi ziyareti sırasında, Chatham House'da (Royal Institute of International Relations) «European Integration and Turkey» konulu bir konferans vermiştir.

9 - 11 Temmuz

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun, Yugoslav Dışişleri Bakanı Raif Dizdareviç'in davetine icabetle, Yugoslavya'ya yaptığı resmi ziyaret. (İkili ilişkiler bütün veçheleriyle gözden geçirilmiş ve Balkan ülkeleri Dışişleri Bakanları toplantısı yapılmasına ilişkin Yugoslav girişimi konusunda ilke olarak olumlu bir yaklaşım içinde olduğumuz bildirilmiştir.)

14 - 17 Temmuz

Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) Genel Direktörü Dr. T. Mahler'in Türkiye'yi ziyareti.

15 - 17 Temmuz

Başbakanımız, Suriye Arap Cumhuriyetini ziyaret etmiştir. Suriye Başbakanı Abdel Rauf Kassem'in Mart 1986'daki ziyaretini iade mahiyetindeki bu ziyaret, iki ülke arasında başlatılan üst düzeydeki diyalogun ve açılan yeni dönemin devamı niteliğinde ve aynı zamanda bir Türk Başbakanının Suriye'ye ilk resmi ziyareti olmuştur. Ziyaret sonunda, Türkiye ile Suriye arasında «Güvenlik» ve «Ekonomi» alanlarında İşbirliği Protokolleri imzalanmıştır.

15 - 17 Temmuz

Şam'da, Türkiye ile Suriye arasında mevcut emlak sorunlarının görüşülmesi.

17 Temmuz

Şam'da, Türkiye - Suriye Ekonomik İşbirliği Protokolü imzalanmıştır.

20 Temmuz

Barış ve Özgürlük Bayramı törenlerine Cumhurbaşkanımızı temsilen katılmak üzere Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Sn. Sedat Güneral ile Devlet Bakanı Sn. Abdullah Tenekeci KKTC'ne gitmişlerdir.

21 - 24 Temmuz

Avusturya Kamu Ekonomisi ve Ulaştırma Bakanı Rudolf Streicher'in ziyareti.

23 Temmuz

İspanya - Portekiz ile Türkiye arasındaki uyum anlaşması imzalanmış olup, Avrupa Parlamentosu Dış İlişkiler Komisyonunda 23 Kasım 1987

tarihinde kabul edilerek AP Genel Kuruluna havale olunmuştur. Konunun, Genel Kurulun 16 Aralık tarihli oturumunda görüşülerek oylanması beklenmektedir.

25 - 28 Temmuz

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Michael Armacost'un Ankara'ya ziyareti. Armacost, ABD - Türkiye siyasi danışma mekanizması çerçevesinde Müsteşarın davetlisi olarak gelmiş, Başbakan, Bakan ve Milli Savunma Bakanı tarafından kabul edilmiş, heyetlerarası görüşmelerde iki ülkeyi ilgilendiren tüm sorunlar ele alınmıştır. ABD Heyeti ile yapılan siyasi danışmalar tarafların görüşlerini tüm açıklığı ile ortaya koymalarına olanak vermek açısından yararlı olmuş, Bakanlar düzeyinde, özellikle NATO Bakanlar Konseyi vesilesiyle yapılan görüş alış-verişlerine, Müsteşarlar düzeyinde de düzenli görüşme olanağı sağlayacak mekanizma eklenmiştir.

27 Temmuz - 2 Ağustos

Birleşik Arap Emirlikleri Başbakan Vekili Şeyh Hamdan Bin Mohammed Al Nahayyan'ın Sayın Başbakanımızın davetine icabeten Türkiye'ye ziyareti.

29 Temmuz

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir'in siyasi istişareler çerçevesinde İran'ı ziyareti.

31 Temmuz - 2 Ağustos

Dışişleri Bakanlığının Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir'in Kuveyt'i ziyareti.

18 - 19 Ağustos

Irak - Türkiye II. Petrol Boru Hattının açılışı için Irak Petrol Bakanının Türkiye'ye ziyareti.

20 Ağustos

Türkiye ile ABD Hükümetleri arasındaki 1981 tarihli Uyuşturucu Maddelerle Mücadele için İşbirliği Protokolü uyarınca her yıl alınan hibe yardımı çerçevesinde 1987'de Emniyet Genel Müdürlüğüne 500.000, Jandarma Genel Komutanlığına 245.000 dolarlık yardımı öngören mektup teatisi yapılmıştır.

24 Ağustos

İran Başbakan Siyasi İşler Yardımcısı Ali Rıza Muayyeri'nin siyasi istişareler mekanizması çerçevesinde Ankara'ya gelişi.

28 Ağustos - 2 Eylül

SB Dışişleri Bakanlığının Özel Temsilcisi Vladimir Suslov'un, BM 42 nci Genel Kurulu öncesi, mutad istişarelerde bulunmak üzere Ankara'ya ziyareti.

1 - 5 Eylül

Mısır Arap Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Esmad Abdel Meguid'in memleketimizi ziyareti. Meguid, Sayın Cumhurbaşkanımıza MAC Cumhurbaşkanı'nın Orta Doğu meselelerine ilişkin görüşlerini içeren bir mesajını tevdi etmiştir.

Görüşmelerde, bölgesel ve uluslararası sorunlar üzerinde yararlı görüş teatisinde bulunulmuş ve iki ülke arasında her alanda mevcut ilişkiler ile işbirliğinin arttırılması kararlaştırılmıştır. Ziyaret sonunda Türkiye ile MAC arasında «Cezai Konularda Adli Yardımlaşma ve Suçluların İadesi» Sözleşmesi ile «Konsolosluk İlişkilerini Düzenleyen» bir Anlaşma akdedilmesi de kararlaştırılmıştır.

1 - 7 Eylül

Bulgaristan ile karşılıklı misyon binaları sorunlarının çözümü. 7 Eylül'de bir Protokol parafe edilmiştir.

2 - 5 Eylül

HDTM Yavuz Canevi'nin İsviçre'yi ziyareti ve Türkiye - İsviçre ekonomik istişareleri.

2 - 9 Eylül

Türkiye - Sovyetler Birliği Konsolosluk Sözleşmesi müzakereleri. 9 Eylül'de Ankara'da bir çalışma belgesi parafe edilmiştir.

2 - 11 Eylül

Moskova'da, Türk - Sovyet Devlet Hudut Hattının Akarsulardan Geçişinin Müşterek Kontrolünü Yapan Türk - Sovyet Ortak Kontrol Komisyonunun 6. Dönem Toplantısı. 11 Eylül'de bir Protokol imzalanmıştır.

3 - 15 Eylül

Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Ekonomik Yapısal Araştırma Heyetinin Türkiye'yi ziyareti.

7 - 12 Eylül

Lizbon'da, Uluslararası Ahvali Şahsiye Komisyonu Genel Kurul toplantısı.

8 - 10 Eylül

Singapur Dışişleri Bakanı Suppiah Dhanabalan'ın Türkiye'yi ziyareti. (Singapur'dan ülkemize Dışişleri Bakanı düzeyinde yapılan ilk ziyaret.)

9 - 15 Eylül

Kanada Senato Başkanı Guy Charbonneau'nun Türkiye'yi ziyareti. Meclis Başkanımızın davetine icabet eden Charbonneau, üst düzey ziyaretler yapmış, Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem ve Dışişleri Bakanımızla görüşmüştür.

14 Eylül

Yugoslavya Dışişleri Bakan Yardımcısı Kazimir Vidas'ın ziyareti. Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Ayhan Kamel ile görüşen konuk, 3 - 4 Haziran'da Brioni Adasında yapılan Bağlantısız Akdeniz Ülkeleri toplantısı kararları hakkında bilgi vermiştir.

14 Eylül

Maliye ve Gümrük Bakanımızla Irak Petrol Bakanının Habur Gümrük Kapısında görüşmeleri.

14 - 17 Eylül

Avrupa ile Kuzey Amerika'daki iltica talepçileri konusunda hükümetler-arası koordinasyonla görevli BMMYK yetkilisi Widgren ile Avrupa ve Kuzey Amerika Bürosu Başkanı Capelli'nin Ankara'da İçişleri Bakanlığı ve Bakanlığımız yetkilileriyle temasları.

15 - 21 Eylül

Silopi'de, Türk - Irak Rödemarkasyon Alt Komitesi 15. Dönem Toplantısı. 21 Eylül'de bir Protokol imzalanmıştır.

16 Eylül

Türkiye - Arnavutluk Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması'nın 1987 - 89 Faaliyet Programı Ankara'da imzalanmıştır.

17 - 20 Eylül

Kap Jun Ahn başkanlığındaki Güney Kore Parlamento Heyetinin Türkiye'yi ziyareti. (TBMM Heyetinin Mayıs 1986'daki ziyaretinin iadesi).

19 - 23 Eylül

BAE Elektrik ve Su Bakanının Türkiye'yi ziyareti.

20 Eylül - 4 Ekim

Sayın Bakan başkanlığındaki Bakanlığımız heyeti, BM 42 nci Genel Kurul toplantıları için New York'a gitmiştir.

20 - 25 Eylül

Kuzey Atlantik Asamblesi Sonbahar Toplantısı Oslo'da yapılmış ve toplantıya KAA Türk Grubu üyeleri katılmıştır.

21 - 26 Eylül

Ankara'da, Türkiye - Romanya 13. Dönem KEK Toplantısı. Toplantı sonunda bir Protokol imzalanmıştır.

21 - 25 Eylül

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (UAEA)'nın Viyana'daki 31. Genel Konferansına katılmıştır. Türkiye, 1987 - 89 dönemi için Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiştir.

22 Eylül

Ankara'da, Türkiye - Bahreyn Hava Ulaştırma Anlaşması imzalanmıştır.

23 Eylül

Fas Dışişleri Bakanı Abdellatif Filali, Kral II. Hasan'ın Sayın Cumhurbaşkanımıza muhatap bir mesajını tevdi etmek üzere Ankara'ya gelmiştir.

26 Eylül - 1 Ekim

8. Uluslararası Türk Sanatı Kongresi, Kahire'de yapılmıştır.

27 Eylül - 1 Ekim

Somali Balıkçılık ve Deniz Kaynakları Bakanının Türkiye'yi ziyareti.

28 Eylül - 3 Ekim

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'ın Güney Kore'yi ziyareti.

28 Eylül

Hükümetimiz ile AFC Hükümeti arasında «Federal Alman NATO Savunma Yardımı Anlaşması» Bonn'da imzalanmıştır. Anlaşma, NATO Savunma Yardımının 16. cı Dilimine ilişkin olup; AFC'nin T. C. Hükümetine 130 milyon DM'lık yardım yapmasını öngörmektedir.

30 Eylül

1987 yılı ABD Dış Askeri Yardım Kanunu çerçevesinde Türkiye'ye tahsis edilen 177.941.000 dolarlık FMS Kredi Anlaşması Vaşington'da imzalanmış ve 26 Ekim'de Bakanlar Kurulunca onaylanmıştır.

1 - 8 Ekim

Strazburg'daki, AKPM 39. Dönem 2. Kısım Genel Kurul Toplantısına AKPM Türk Heyeti üyesi parlamenterlerimiz katılmıştır.

2 Ekim

Türkiye ile ABD arasında Savunma Sanayi İşbirliği çerçevesinde «Çok Namlulu Roket Sistemi Mutabakat Muhtırası» Vaşington'da imzalanmış ve 26 Ekim'de Bakanlar Kurulunca onaylanmıştır.

4 Ekim

Muhteşem Süleyman Sergisi, New York'da açılmış olup, 17 Ocak 1988'e kadar sürecektir.

4 - 6 Ekim

ABD Enerji Bakanı John Herrington'un ziyareti.

5 - 6 Ekim

Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadeleden Sorumlu Bakanlar Konferan-

sının «follow-up» çalışmaları için, Yakın Danışmanlar Komitesinin toplantısına iştirak.

5 - 9 Ekim

Uluslararası Uydu Haberleşme Teşkilatı (INTELSAT)'ın Buenos Aires'de yapılan 13. Taraflar Kurulu Toplantısına katılmıştır.

6 - 11 Ekim

Pakistan İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı General M. Zia Ul Haq Sayın Cumhurbaşkanımızın daveti üzerine Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulunmuştur.

6 - 11 Ekim

Türkiye - Federal Almanya konsolosluk görüşmeleri. 11 Ekim'de Ankara'da bir Protokol imzalanmıştır.

6 - 8 Ekim

Amman'da, Ürdün ile KEK İzleme Toplantısı.

7 - 8 Ekim

İstanbul'da, Türkiye - Macaristan Kara Ulaştırması Karma Komisyonu Toplantısı. İmzalanan Protokolde, 1987 - 88 yılları kotaları belirlenmiştir.

7 - 8 Ekim

Brüksel NATO Merkezinde yapılan Ortadoğu ve Magreb Bölge Uzmanları Sonbahar Toplantısına katılmıştır.

7 - 9 Ekim

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir'in siyasi istişareler mekanizması çerçevesinde İran'ı ziyareti.

11 Ekim

İran İslam Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti'nin Bağdat ve Tahran'daki Büyükelçiliklerinin kapatılmasını müteakip, Türkiye'nin her iki ülkenin de menfaatlerini koruma görevini üstlenmesi.

12 - 15 Ekim

1906 - 1912 yıllarında Boğazköy'de yapılan arkeolojik kazılarda çıkarılan ve temizlik ve restorasyon için 1917 - 18'de Berlin Arkeoloji Müzesine gönderilen 7332 Hitit tabletinin Demokratik Almanya'dan geri getirilmesi sağlanmıştır.

14 Ekim

Atatürk Uluslararası Barış Ödülü ikinci kez bu yıl, Federal Alman Cumhuriyeti Başkanı Richard von Weizsaecker'e Ankara'da verilmiştir.

13 Ekim

Ankara'da, Türkiye - Lüksemburg ikili siyasi danışma toplantısı.

13 Ekim

Türkiye ile KKTC arasında 9. Dönem Karma Ekonomik Komisyon Protokolü imzalanmıştır.

19 - 21 Ekim

Romanya Cumhurbaşkanı Nicolae Ceausescu'nun Türkiye'yi resmen ziyareti. 20 Ekim'de iki hükümet arasında «Uzun Vadeli Ticari, Ekonomik ve Teknik İşbirliği» Anlaşması imzalanmış, ziyaretten sonra ortak bir basın açıklaması yapılmıştır. (Bk. 3. Bölüm)

19 - 21 Ekim

Prag'da, Türkiye - Çekoslovakya Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı. Toplantıda, 1987 - 88 kotaları saptanmıştır.

20 - 26 Ekim

Fransız Millet Meclisi Kanunlar Komisyonu Başkanı ve RPR Genel Sekreteri Jacques Toubon başkanlığında bir parlamento heyeti, ülkelerinde uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığına ilişkin kanun tasarısı hazırlıklarında Türkiye'nin tecrübelerinden yararlanmak amacıyla Ankara'da temaslar yapmıştır.

20 Ekim - 21 Kasım

UNESCO 24. Genel Kurulu, Paris'de yapılmıştır. Seçimlerde Türkiye, Hükümetlerarası Beden Eğitimi ve Spor Komitesi ile Kültürel Malların Ait Oldukları Ükelere İadesi Komitesine seçilmiştir. Genel Kurulda, Mimar Sinan'ın ölümünün 400. yılı olan 1988 yılında üye ülkelerde anılmasına ilişkin bir karar alınmıştır.

22 - 23 Ekim

Ankara'da, Türkiye - ABD Ortak Ekonomik İstişare Toplantısı.

26 - 27 Ekim

İran Başbakan Siyasi İşler Yardımcısı Ali Rıza Muayyeri'nin siyasi istişareler çerçevesinde Ankara'ya gelişi ve Sayın Başbakanımıza İran Başbakanının mesajını sunuşu.

26 - 30 Ekim

Devlet Bakanı Kazım Oksay'ın petrol konusunda İran'ı ziyareti.

27 - 28 Ekim

Paris'te, Türkiye - Fransa İş Konseyi ilk toplantısı.

28 Ekim

Ankara'da, Türkiye - Polonya Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1988 - 90)

30 Ekim - 2 Kasım

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir'in Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Başbakanımızın Özel Temsilcisi sıfatıyla Suudi Arabistan'ı ziyareti.

3 - 4 Kasım

NATO Nükleer Planlama Grubu Bakanlar Toplantısı ABD'nin Monterey şehrinde yapılmıştır.

3 Kasım

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir, bölge ülkeleriyle yapılan istişareler çerçevesinde BAE'ni ziyaret etmiş, BAE Devlet Başkanı Şeyh Zayed'e Başbakanımızın bir mektubunu iletmıştır.

4 - 7 Kasım

Müsteşar Büyükelçi Nüzhet Kandemir, bölge ülkeleriyle istişareler çerçevesinde Katar'ı ziyaret etmiş, Emir Şeyh Halife Bin Hamad El Sani'ye Başbakanımızın şifahi bir mesajını iletmıştır. Emir, Türkiye'nin bölgede barış ve güvenlik ortamının yeniden yaratılmasına yönelik samimi çabalarını Katar'ın memnuniyet ve takdirle desteklemekte olduğunu bildirmiştir. Sayın Müsteşar ayrıca, Dışişleriyle görevli Devlet Bakanı Şeyh Ahmed'le de görüşmüştür.

7 - 11 Kasım

Tayland Dışişleri Bakan Yardımcısı P. Limpabandhu'nun Müsteşar Sayın Kandemir'in davetlisi olarak Türkiye'yi ziyareti. Türk ve Tayland heyetleri arasında bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.

8 - 11 Kasım

Rabat'ta, Türkiye - Fas vize görüşmeleri.

9 Kasım

18 Şubat - 29 Mayıs 1988 tarihlerinde İngiltere'de teşhir edilecek olan Muhtesem Süleyman Sergisi Protokolü Ankara'da imzalanmıştır.

10 Kasım

Ankara'da, Türkiye - Tayland Hava Ulaştırma Anlaşması imzalanmıştır.

12 Kasım

Türkiye - Bangladeş Vize Muafiyet Anlaşması Ankara'da imzalanmıştır.

12 Kasım

Türkiye'nin, Avrupa Hava Trafik Güvenliği örgütü (EUROCONTROL)'ne yaptığı üyelik başvurusu, bu kuruluşun Bakanlar Komisyonunun Brüksel'deki toplantısında oybirliği ile kabul edilmekle, Türkiye örgüte katılmıştır.

12 - 16 Kasım

Bangladeş Dışişleri Bakanı Humayun Rasheed Choudhoury'nin Türkiye'yi ziyareti. Ziyaret, Sayın Bakanımızın Nisan 1987 tarihli ziyaretini iade amacıyla yapılmıştır. «Resmi Pasaportlara Vize Muafiyeti» ve «Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması» anlaşmaları imzalanmıştır.

15 - 17 Kasım

6. Cumhurbaşkanımız Sayın Fahri Korutürk'ün cenaze töreni için KKTC Başbakanı Derviş Eroğlu Ankara'ya gelmiştir.

15 - 18 Kasım

Atlantik Andlaşması Dernekleri (ATA)'nin 33. Genel Kurulu İstanbul'da yapılmıştır. Açılış konuşmasını Başbakan Turgut Özal'ın yaptığı toplantıya NATO Genel Sekreteri Carrington, SACEUR J. Galvin ve 15 müttefik ülkeden 300'ün üzerinde yabancı misafir katılmıştır.

20 Kasım

Ankara'da, Türkiye - Finlandiya Kültürel Değişim Programı imzalanmıştır. (Süresi : 1987 - 90)

22 - 27 Kasım

Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı Büyükelçi Sokrat Plaka'nın Müsteşar BE Nüzhet Kandemir'in davetlisi olarak ülkemizi ziyareti. İkili ticari ilişkilerin iyi siyasi ilişkilerimiz düzeyine çıkarılması gereğinde görüş birliğine varılmış, Tarafımızdan bu amaca yönelik bazı teklifler yapılmış, ayrıca Balkan ülkeleri Dışişleri Bakanları toplantısı konusunda fikir teatisinde bulunulmuştur.

24 - 25 Kasım

Ankara'da, Türkiye - Hollanda adli yardımlaşma görüşmeleri.

25 - 27 Kasım

OECD Nükleer Enerji Ajansı (NEA) Nükleer Enerji Alanında 3. şahıslara karşı sorumluluğa ilişkin Hükümet Uzmanları Toplantısı Paris'te yapılmış, bu konuyu düzenleyen 29.7.1960 tarihli Paris Sözleşmesi ile 21.5.1963 tarihli Viyana Sözleşmesini birleştirecek Ortak Protokol metni ortaya çıkarılmıştır. Ortak Protokolün, 1988 Eylülünde Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının 32. Genel Konferansı sırasında düzenlenecek bir özel toplantıda imzaya açılması tasarlanmaktadır.

25 - 26 Kasım

Avrupa Konseyi 87. Dönem Bakanlar Komitesi Toplantısı Strazburg'da yapılmıştır. Toplantıya, refakatindeki bir heyetle birlikte katılan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Doğu - Batı ilişkileri gündem maddesi çerçevesinde Bulgaristan'daki Türk azınlığının durumu hakkındaki görüşlerimizi açıklamış; KRY Dışişleri Bakanının Kıbrıs Komisyonundaki bazı ifadelerini cevaplandırmıştır.

30 Kasım - 1 Aralık

Ankara'da, 1983 tarihli Türkiye - Malezya Hava Ulaştırma Anlaşmasının eki tadil edilmiştir.

30 Kasım

NATO Avrupa Grubu Bakanlar Toplantısı Brüksel'de yapılmış, toplantıda Türkiye'yi NATO Daimi Temsilcimiz temsil etmiştir.

30 Kasım - 4 Aralık

Ankara'da, Türkiye - Avusturya «Hukuk Davalarında Adli Yardım Sözleşmesi» müzakereleri. 4 Aralık'da bir sözleşme parafe edilmiştir.

1 - 2 Aralık

NATO Savunma Bakanları (DPC) olağan Sonbahar toplantısı Brüksel'de yapılmıştır.

1 - 7 Aralık

Devlet Bakanı Kazım Oksay'ın, Romanya Ağır Sanayi Ekipmanları Bakanının resmi davetlisi olarak Romanya'yı ziyareti.

7 - 11 Aralık

Devlet Bakanı Kazım Oksay'ın, Macaristan Dış Ticaret Bakanının resmi konuğu olarak Macaristan'ı ziyareti.

9 - 10 Aralık

Sovyet Dışişleri Bakanlığında Türkiye ile ilişkilerden de sorumlu Ortadoğu Dairesi Başkanı Büyükelçi Yuri Alekseyev ile Müsteşar İkili Siyasi İşler Yardımcısı Büyükelçi Nurver Nureş başkanlığındaki heyetler arasında Bakanlığımızda yapılan danışmalarda ikili ilişkiler, bölgesel ve uluslararası sorunlar ele alınmıştır.

11 - 12 Aralık

NATO Dışişleri Bakanları olağan Sonbahar toplantısı Brüksel'de yapılmıştır. INF Andlaşmasının imzalanmasının ve Reagan - Gorbaçov zirvesinin hemen ertesinde yapılan toplantının esas temasını Doğu - Batı ilişkilerinin gelişme seyri teşkil etmiş ve yayınlanan ortak bildiri, INF Andlaşması, İttifak'ın bir bütün olarak gösterdiği dayanışmanın ve kararlılığın başarılı bir sonucu olarak değerlendirilmiştir.

14 - 17 Aralık

Ankara'da Kuveyt ile Kara Ulaştırması Karma Komisyonu 6. dönem toplantısı yapılmıştır. (Mutabakat Zaptı)

16 - 18 Aralık

Yugoslavya Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Budimir Loncar, Müsteşar Büyükelçi Nüzhet Kandemir ile ikili ve çok taraflı konularda istişarelerde bulunmak üzere Türkiye'yi ziyaret etmiş; Yugoslavya Baş-

bakanının Başbakanımıza muhatap bir mesajını da beraberinde getirmiştir. Resmî görüşmelerde özellikle Yugoslavya'nın Balkan Ülkeleri Dışişleri Bakanları Toplantısı önerisi hakkında danışmalarda bulunulmuştur.

16 - 17 Aralık

SSCB Özel Temsilcisi Büyükelçi Rodianov, Vaşington Zirvesi konusunda bilgi vermek üzere ülkemizi ziyaret etmiştir. (ABD Başkanı Reagan ve SBKP Genel Sekreteri Gorbacev, 8 Aralık 1987 günü Vaşington'da yaptıkları zirve toplantısında bu iki ülkeye ait karada konuşlu orta menzilli nükleer füzelerin tasfiyesini öngören «INF Antlaşması»nı imzalamışlardır.)

17 - 18 Aralık

COCOM konusunda istişarelerde bulunmak üzere bir ABD heyeti Ankara'ya gelmiştir.

18 Aralık

AGİK Viyana III. İzleme Toplantısının 20 Eylül 1987'de başlayan Dördüncü Dönemi sona ermiştir. Beşinci Dönemin 22 Ocak 1988'de başlaması kararlaştırılmıştır.

21 - 25 Aralık

Moskova'da yapılan görüşmeler sonucunda, Türkiye - SSCB 1967 tarihli Hava Ulaştırma Anlaşması, bugünün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tadil edilmiştir. Tadil ile, THY, Moskova'dan sonra Sibiryaya hattını kullanarak Uzakdoğu'ya uçabilecektir.

22 - 24 Aralık

Şam'da, Suriye ile Kara Ulaştırması Karma Komisyonu 2. Dönem Toplantısı yapılmıştır. (Protokol)

22 - 24 Aralık

Fransa Dış Ticaretten Sorumlu Yardımcı Bakanı M. Noir, İstanbul Doğal Gaz Dağıtım Şebekesi projesiyle ilgili sözleşmeyi imzalamak amacıyla ülkemize gelmiştir.

25 Aralık

Ankara'da, Türkiye - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti «Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma, Tanıma ve Tenfiz, Suçluların Geri Verilmesi ve Hükümlülerin Nakli Sözleşmesi» imzalanmıştır.

29 - 30 Aralık

Ürdün Veliahı Prenş Hasan Bin Talal, Başbakanımızla görüşmek üzere memleketimize özel bir ziyarette bulunmuştur. Beraberinde Ürdün Dış-

işleri Bakanı ve diğer yetkililerden oluşan bir heyet de bulunan Prens Hasan ile yapılan istişarelerde siyasal ve ekonomik konularda görüş teatisinde bulunulmuştur.

31 Aralık

Ankara'da, Türkiye - Suriye arasında Kültürel İşbirliği ve Değişim Programı imzalanmıştır.

T. C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KUTÜPHANESİ

2. RESMİ VE DİĞER ÖNEMLİ ZİYARETLER

1878
1878
1878

1 9 8 7

Resmî ve Diğer Ziyaretler Takvimi
T. C. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Ziyaretleri

26 - 29 Ocak 1987

Kuveyt'te 5. İslam Zirve Konferansına iştirak.

30 Mart - 2 Nisan 1987

Fas'a resmî ziyaret.

T. C. Başbakanı Turgut Özal'ın Ziyaretleri

2 - 6 Şubat 1987

A.B.D.'ni ziyaret.

15 - 17 Temmuz 1987

Suriye Arap Cumhuriyeti'ne resmî ziyaret.

T. C. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Ziyaretleri

22 - 25 Ocak 1987

5. İslam Zirve Konferansı öncesi Kuveyt'te yapılan Dışişleri Bakanları Hazırlık Toplantısına iştirak.

15 - 19 Şubat 1987

Fransa'yı ziyaret.

15 - 19 Mart 1987

Amerika Birleşik Devletleri'ni ziyaret.

16 - 19 Nisan 1987

Bangladeş'i ziyaret.

20 - 24 Nisan 1987

Japonya'yı ziyaret.

24 - 25 Nisan 1987

Singapur'u ziyaret.

12 - 13 Mayıs 1987

Paris'te OECD Bakanlar Konseyi toplantısına iştirak.

6 - 8 Temmuz 1987

İngiltere'yi ziyaret.

9 - 11 Temmuz 1987

Yugoslavya'ya resmî ziyaret.

20 Eylül - 4 Ekim 1987

New York'da BM 42. Genel Kurulu'na iştirak.

T. C. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir'in Ziyaretleri

9 - 10 Ocak 1987

Siyasi istişareler için Tahran'ı ziyaret.

20 Ocak 1987

Çeşitli temas ve görüşmeler için Bağdat'ı ziyaret.

7 - 9 Haziran 1987

Tahran'da ECO Yüksek Konsey 4. Toplantısına iştirak.

3 - 5 Temmuz 1987

Resmî temaslar için K.K.T.C.'ni ziyaret.

29 Temmuz 1987

Siyasi istişareler için İran'ı ziyaret.

31 Temmuz - 2 Ağustos 1987

Kuveyt'i ziyaret.

7 - 9 Ekim 1987

Siyasi istişareler için İran'ı ziyaret.

30 Ekim - 2 Kasım 1987

Türkiye Devlet ve Hükümet Başkanlarının Özel Temsilcisi sıfatıyla Suudi Arabistan'ı ziyaret.

3 Kasım 1987

BAE'ni ziyaret.

4 - 7 Kasım 1987

Katar'ı ziyaret.

Türkiye'ye Yapılan Ziyaretler

25 - 27 Ocak 1987

İran Başbakan Siyasi İşler Yardımcısı Ali Rıza Muayyeri.

1 - 3 Şubat 1987

İspanya Dışişleri Bakanı Francisco Fernandez Ordenez.

4 - 9 Mart 1987

Oman Dışişleriyle Görevli Devlet Bakanı Yussuf Bin Alawi Bin Abdullah.

9 - 12 Mart 1987

Fas Dışışleri ve İşbirliği Bakanı Abdüllatif Filali.

7 - 9 Nisan 1987

Hollanda Dışışleri Bakanı Hans Van den Broek.

13 - 14 Nisan 1987

İngiltere Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı Patrick Right.

15 - 17 Nisan 1987

Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasın Ramazan.

20 - 23 Nisan 1987

Mısır Arap Cumhuriyeti Dışışleri Bakan Yardımcısı Wafaa Hegazi.

24 - 27 Nisan 1987

Avustralya Başbakan Yardımcısı Lionel Bowen.

4 - 6 Mayıs 1987

Danimarka Dışışleri Devlet Sekreteri Erik Tygesen.

9 - 13 Mayıs 1987

Hindistan Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı K. P. S. Menon.

4 Haziran 1987

İran İslam Cumhuriyeti Dışışleri Bakanı Siyasi İşler Yardımcısı Hüseyin Şeyhülislam.

1 - 4 Haziran 1987

Çekoslovakya Dışışleri Bakan Yardımcısı Dusan Ulcak.

5 - 7 Haziran 1987

Polonya Dışışleri Bakan Yardımcısı Tadeusz Olechowski.

11 - 15 Haziran 1987

Somali Cumhurbaşkanı Mohamed Siad Barré.

15 - 17 Haziran 1987

İran İslam Cumhuriyeti Başbakanı Mir Hüseyin Musavi.

27 - 29 Haziran 1987

Ürdün Kralı Hüseyin Bin Talal.

26 - 28 Temmuz 1987

ABD Dışışleri Bakan Yardımcısı Michael Armacost.

27 Temmuz - 2 Ağustos

Birleşik Arap Emirlikleri Başbakan Vekili Şeyh Hamdan Bin Mohammed Al Nahayyan.

24 Ağustos 1987

İran Başbakan Siyasi İşler Yardımcısı Ali Rıza Muayyeri.

1 - 5 Eylül 1987

Mısır Arap Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Esmad Abdel Meguid.

8 - 10 Eylül 1987

Singapur Dışişleri Bakanı Suppiah Dhanabalan.

14 Eylül 1987

Yugoslavya Dışişleri Bakan Yardımcısı Kazimir Vidas.

23 Eylül 1987

Fas Dışişleri Bakanı Abdellatif Filali.

6 - 11 Ekim 1987

Pakistan İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı General M. Zia Ul - Haq.

19 - 21 Ekim 1987

Romanya Cumhurbaşkanı Nicolae Ceausescu.

26 - 27 Ekim 1987

İran Başbakan Siyasi İşler Yardımcısı Ali Rıza Muayyeri.

7 - 11 Kasım 1987

Tayland Dışişleri Bakan Yardımcısı P. Limpabandhu.

12 - 16 Kasım 1987

Bangladeş Dışişleri Bakanı Humayun Rasheed Choudhoury.

22 - 27 Kasım 1987

Arnavutluk Dışişleri Bakan Yardımcısı Sokrat Plaka.

16 - 18 Aralık 1987

Yugoslavya Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Budimir Loncar.

29 - 30 Aralık 1987

Ürdün Velihtı Prens Hasan Bin Talal.

BASIN BİLDİRİSİ

Dışişleri Bakanı Sayın Vahit Halefoğlu'nun daveti üzerine, Oman Sultanlığı Dışişleri ile Görevli Devlet Bakanı Sayın Yussuf Bin Alawi Bin Abdullah 4 Mart 1987 tarihinden itibaren Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulunmuştur.

Oman Dışişleri ile Görevli Devlet Bakanına bu ziyaretinde Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Altes Sayyid Haithem Bin Tarık Al Said ve diğer görevliler refakat etmişlerdir.

Türkiye'deki ikametleri sırasında Sayın Yussuf Bin Alawi Bin Abdullah ve beraberindeki heyet, iki ülke arasındaki köklü kardeşlik bağlarını yansıtan sıcak bir hüsük kabul görmüşlerdir.

Sayın Yussuf Bin Alawi Bin Abdullah Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Kenan Evren tarafından kabul edilmiş ve kendilerine Oman Sultanı Majeste Qaboos Bin Said'in selamlarını sunmuştur. Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Kenan Evren, Sultan Qaboos Bin Said'e mukabil en iyi dileklerini ulaştırmasını konuk Bakandan rica etmiştir.

Konuk Bakan, ayrıca, Başbakan Vekili Sayın Kaya Erdem tarafından kabul edilmiştir.

Oman ve Türkiye Dışişleri Bakanları başkanlığındaki iki ülke heyetleri sıcak bir dostluk ortamı içinde ikili, bölgesel ve uluslararası konular üzerinde görüş teatisinde bulunmuşlardır.

İki Bakan görüşmeler sırasında, Oman ve Türkiye arasındaki ilişkilerin sürekli gelişmesinden duydukları büyük memnuniyeti belirtmiş, işbirliği ilişkilerinin özellikle ekonomi, ticaret, turizm ve kültürel alanlarda geliştirilmesine yönelik arzu ve kararlılıklarını teyit etmişlerdir. Bu amaçla, iki Bakan, etkin ve düzenli bir çalışma zemini oluşturmak üzere, ekonomik ve teknik işbirliği, ulaştırma ve kültür dahil çeşitli alanlarda anlaşmalar aktedilmesinin incelenmesi hususunda mutabık kalmışlardır. İki Bakan, ayrıca, ikili işbirliği ve kalkınma yollarını araştırmak üzere Karma Ekonomik Komisyon kurulması imkanının incelenmesini kararlaştırmışlardır. İki Bakan, iki ülke arasında sık temasların ve bilgi akışının sağlayacağı yararları dikkate alarak, her düzeyden karşılıklı ziyaretlerin teşvikine devam olunması gereğini belirtmişler ve etkin bir işbirliği tesisi imkanlarını araştırmaları hususunda ulusal basın ajansları ve Televizyon Kurumlarına tavsiyede bulunmayı kararlaştırmışlardır.

Bölgedeki halihazır durumla ilgili olarak, İki Bakan İran - Irak arasında devam eden savaş, Ortadoğu Sorunu ve Lübnan'daki durumu endişe ile gözden geçirmişler, bu sorunlara barışçı, şerefli ve kalıcı çözümler bulunması hususunda görüş birliği içinde olduklarını memnuniyetle kaydetmişlerdir.

İki Bakan, İslam ülkeleri arasında dayanışma ve yakın işbirliğinin bölgenin barış, istikrar ve refahına katkıda bulunacağı yolundaki inançlarını ifade ile 5 inci İslam Zirvesindeki yapıcı ortam ve dayanışmadan memnuniyet duyduklarını belirtmişlerdir.

Bu çerçevede, iki taraf, Bulgaristan'daki Türk azınlığın acıklı durumu konusunda 5 inci İslam Zirvesinde benimsenen tutumu hatırlatarak Bulgaristan'daki Müslüman kardeşlerine olan destek ve dayanışmalarını teyid etmişler ve bu soruna Türkiye ile Bulgaristan arasında müzakereler yoluyla çözüm bulunması ümidini dile getirmişlerdir.

Kıbrıs sorununda, iki taraf, Kıbrıs Türk Halkının haklı davasını desteklediklerini yineleyerek, bütün ülkelere, adil ve kalıcı bir çözüm bulunmasını kolaylaştırmak üzere, Kıbrıs Türk halkıyla dayanışmalarını güçlendirmeleri ve eşit davranmaları çağrısında bulunmuşlardır.

Taraflar, iki ülke arasındaki kardeşçe ilişkilere ve yakın dostluğa uygun samimi bir ortam içinde cereyan eden görüşmelerin, mevcut ilişkilerin güçlendirilmesine geniş ölçüde katkıda bulunduğunu kaydetmişlerdir.

Oman Sultanlığı Dışişleriyle Görevli Devlet Bakanı Yussuf Bin Alawi Bin Abdullah ziyaret sırasında kendisine ve heyetine gösterilen içten konukseverlik için Türkiye Dışişleri Bakanı Sayın Vahit Halefoğlu'na takdir ve teşekkürlerini sunmuştur.

Sayın Yussuf Bin Alawi Bin Abdullah Sayın Vahit Halefoğlu'nu resmi bir ziyarette bulunmak üzere Oman Sultanlığına davet etmiş, davet memnuniyetle kabul edilmiştir. Ziyaretin tarihi diplomatik kanallardan tesbit edilecektir.

BASIN AÇIKLAMASI

Türkiye Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in davetine icabetle Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Nicolae Ceauşescu, beraberinde Bayan Elena Ceauşescu olduğu halde, 19 - 21 Ekim 1987 tarihlerinde Türkiye'ye resmi bir ziyarette bulunmuştur.

İki Cumhurbaşkanı Türk - Romen ilişkileri ile bölgesel ve uluslararası sorunlar üzerinde yararlı görüşmeler yapmışlardır. Bu görüşmeler Türkiye ile Romanya arasındaki geleneksel dostluk, iyi komşuluk ve işbirliği ilişkilerine uygun olarak samimî bir karşılıklı anlayış ve güven havası içinde geçmiştir.

Cumhurbaşkanı Ceauşescu ve Bayan Ceauşescu, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Turgut Özal ile Bayan Özal'ı kabul etmişlerdir. Cumhurbaşkanı ve Başbakan, ikili ilişkileri ve işbirliğini daha da geliştirmenin yolları ve imkânları hususunda yararlı bir görüş teatisinde bulunmuşlardır.

İki Cumhurbaşkanı, Romanya ve Türkiye arasında devamlı gelişme gösteren dostluk ilişkileri ve verimli işbirliği ile yüksek düzeyde muntazaman gerçekleştirilen ziyaretlerin iki ülke arasında karşılıklı anlayış ve işbirliğinin güçlendirilmesine olumlu katkılarını memnuniyetle kaydetmişlerdir.

Türkiye ile Romanya arasındaki ekonomik, bilimsel ve teknik ilişkilerin iki ülkenin gerçek potansiyellerini aksettiren bir düzeye çıkarılmasına atfettikleri önemi vurgulayan taraflar, Türk - Romen ilişkilerinin özellikle ikili ticaret ve her iki ülkede ve üçüncü pazarlarda inşaat ve haberleşme projeleri ile otomotiv, elektrikli ev aletleri, mamûl yiyecek maddeleri, enerji, metalurji sanayii, petrol, petrokimya, madencilik ve jeoloji gibi alanlardaki sınaî projelerin gerçekleştirilmesine yönelik ekonomik işbirliğinin rekabet koşullarında daha da geliştirilmesini sağlamak amacıyla yeni istikametler ve hedefler üzerinde mutabık kalmışlardır. Ziyaret sırasında uzun vadeli bir ticarî, ekonomik ve teknik işbirliği anlaşması imzalanmıştır.

Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı ve refakatindeki-ler, verimli Türk - Romen işbirliğinin bir örneği olan Kırıkkale'deki Orta Anadolu rafinerisini ziyaret etmişlerdir.

Ulaştırma alanında işbirliğinin önemini takdir eden iki taraf, İstanbul - Köstence arasında işletmeye açılan Ro-Ro seferlerinin verimli bir şekilde sürdürülmesinden duydukları memnuniyeti ifade etmişler ve Sam-

sun - Köstence ve Trabzon - Köstence hatları ile Tuna - Karadeniz kanalının kullanılması hususlarına özel dikkat atfederek ulaştırma alanında işbirliğinin daha da geliştirilmesi için tarafların gereken çabayı göstermeleri hususunda mutabık kalmışlardır.

Görüşmeler sırasında uluslararası durumun ve bölgesel konuların genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. İki Cumhurbaşkanı bazı uluslararası konularda aralarındaki görüş birliğini memnuniyetle kaydetmişlerdir.

İki taraf orta menzilli nükleer füzelerin topyekûn tasfiyesi konusunda ABD ve SSCB arasında ahiren varılan prensip mutabakatını olumlu bir gelişme ve genel silahsızlanma yolunda önemli bir adım olarak memnuniyetle karşılamışlar ve bu anlaşmanın kısa zamanda aktedilmesi ümidini izhar etmişlerdir. Avrupa'da ve dünyada yeterli bir güvenlik atmosferinin yerleştirilebilmesi için, Avrupa'daki konvansiyonel kuvvetlerde istikrar ve alt düzeylerde denge sağlamaya ve kimyasal silahların topyekûn tasfiyesine yönelik çalışmaların bir an önce anlaşmalarla sonuçlandırılmasının taşıdığı önemi ayrıca vurgulamışlardır.

İki Cumhurbaşkanı Viyana'daki AGİK toplantısının başarılı bir şekilde sonuçlandırılması dileğini ifade etmişler ve Helsinki Nihai Senedi hükümlerinin bütün ilgili ülkelerce tam olarak uygulanması gereğini kaydetmişlerdir.

Bu çerçevede, Balkanlardaki durumu gözden geçirirlerken, Balkanların bir barış, iyi komşuluk ve işbirliği bölgesi haline dönüştürülmesi amacıyla ikili ve çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesinin ve bazı Balkan devletleri arasında mevcut ikili sorunların müzakereler yoluyla çözülmesinin önemini vurgulamışlardır.

İran - Irak savaşı, Körfez'deki durum, Orta Doğu sorunu gözden geçirilmiş ve İran - Irak savaşının kısa zamanda sona erdirilmesi ve uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden bu ve diğer tüm anlaşmazlıklara barışçı, şerefli, adil ve kalıcı çözümler bulunması gereği üzerinde iki taraf arasındaki görüş birliği memnuniyetle kaydedilmiştir.

İki Cumhurbaşkanı, dış borçlara ve kalkınmaya ilişkin sorunlar dahil uluslararası ekonomik konuları da görüşmüşlerdir.

Türkiye ve Romanya Cumhurbaşkanları yaptıkları görüşmelerden ve varılan sonuçlardan duydukları memnuniyeti ifade etmişler ve bu ziyaretin iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da geliştirilmesine ve Türk ve Romen milletleri arasındaki dostluk bağlarının güçlendirilmesine önemli bir katkıda bulunduğunu beyan etmişlerdir.

Cumhurbaşkanı Ceauşescu, Cumhurbaşkanı Evren'i Romanya'ya resmi bir ziyaret yapmağa davet etmiştir. Davet memnuniyetle kabul edilmiştir. Ziyaret tarihi diplomatik yollardan tesbit edilecektir.

3. ÖNEMLİ AÇIKLAMALAR VE BAZI METİNLER

26 - 29 Ocak	Beşinci İslam Zirvesi ve İSEDAK ile ilgili Kararlar
11 Şubat	Karadeniz'de Türk ve Sovyet Münhasır Ekonomik Bölgeleri
25 Şubat	Avrupa Parlamentosundaki Ermeniler ile ilgili Karar
13 Mart	Ege'de İlmî Araştırmalar Konusundaki Buhran
20 Mart	» » »
24 Mart	» » »
27 Mart	» » »
8 Nisan	» » »
14 Nisan	Türkiye'nin AT'na Tam Üyelik Başvurusu
16 Nisan	Kıbrıs - Rum Bayraklı Gemiler
3 Haziran	Bulgaristan'daki Türk Varlığı
23 Haziran	Avrupa Parlamentosunun Ermeniler ile ilgili Kararı
21 Temmuz	İran - Irak Savaşı
8 Ağustos	ABD Temsilciler Meclisinde Ermeni Karar Tasarısı
9 Eylül	Bulgaristan'ın 3 Mart'ı Resmî Tatil İlan Etmesi
13 Kasım	İran - Irak Savaşı
17 Kasım	Kıbrıs Sorununun BM'de Görüşülmesi
20 Kasım	Yunanistan'daki Türk Azınlığı
9 Aralık	Orta Menzilli Nükleer Füzelere Tasfiyesi Andlaşması
16 Aralık	INF konusunda Gorbacov'un Beyanları
16 Aralık	İsrail'in Arap Topraklarındaki Zorlayıcı Tedbirleri
21 Aralık	Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Veda Mesajı
30 Aralık	Dışişleri Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın Yeni Yıl Mesajı

BEŞİNCİ İSLAM ZİRVESİ VE İSEDAK İLE İLGİLİ GELİŞMELER

26 - 29 Ocak 1987

Beşinci İslam Zirve Konferansında Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığını yaptıkları İSEDAK'nin faaliyetleri hakkında bir rapor sunulmuştur. Zirve'de İSEDAK'nin görev alanına giren konularda alınan kararlar aşağıdaki maddelerde özetlenmektedir :

1. Daimi Komite'nin çalışmalarına bütün İKÖ üyesi ülkelerin katılımını sağlamak amacıyla Daimi Komite'ye üyelik tüm İKÖ üyesi ülkelere teşmil edilmiştir.

2. Çalışmaların daha verimli olmasının sağlanması için, İSEDAK toplantılarına, ülkelerinde ekonominin tümünden sorumlu bakanların katılması öngörülmüştür.

3. Daimi Komite'nin aldığı kararların uygulanma durumunu takip etmek ve ekonomik ve ticari işbirliği alanındaki faaliyetlere canlılık getirmek amacıyla İzleme Komitesinin kurulması onaylanmıştır.

4. İSEDAK faaliyetleri çerçevesinde alınan kararların İslam Ülkeleri Dışişleri Konferansına bildirilmesi uygun bulunmuştur.

5. İSEDAK'ın faaliyet sahasına giren konularda, Daimi Komite'nin dışında bakanlar düzeyinde yapılan toplantıların yoğunluğunun azaltılması, düzeylerinin indirilmesi ve bu konuların İSEDAK faaliyetleri kapsamına alınması öngörülmüştür.

6. İKÖ Genel Sekreterliği ile işbirliği halinde İSEDAK'ın İKÖ çerçevesinde ekonomik işbirliği alanında alınan kararların uygulanmasını takip ve koordine edebilmesi için, ekonomik konularda faaliyet gösteren İKÖ'ye bağlı kuruluş ve organların kendi çalışmaları hakkında Daimi Komite'ye düzenli bilgi vermeleri kararlaştırılmıştır.

7. Daimi Komite'ye sekretarya hizmeti sunan (ve Devlet Planlama Teşkilatımız bünyesinde İslam Ülkeleri Ekonomik İşbirliği Başkanlığı adı altında faaliyet gösteren) İSEDAK Koordinasyon Bürosunun yaptığı çalışmalar takdirle karşılanmıştır.

III. İSEDAK İZLEME KOMİTESİ TOPLANTISI

İslam Konferansı Örgütü Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)'ın İzleme Komitesi Türkiye'nin başkanlığında, Pakistan, Suudi Arabistan, Gine, FKÖ ve Ürdün'den oluşmaktadır. Bakanlar

düzeyindeki söz konusu İzleme Komitesi üçüncü toplantısını 20 - 22 Nisan 1987 tarihleri arasında İstanbul'da yapmıştır. Toplantıya, üye ülkeler dışında, İKÖ Genel Sekreterliğinin ve İKÖ'ye bağlı kuruluşların temsilcileri katılmışlardır.

Toplantıda görüşülen konular şunlardır :

1. İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) Genel Sekreterliği ve İSEDAK Koordinasyon Bürosu tarafından sunulan gelişme raporlarında, özellikle İSEDAK kararlarının, V. İslam Zirvesinde bütünüyle onaylanmış olmasından sonra İSEDAK'ın ekonomik işbirliği faaliyetlerindeki öncü ve etkili rolü daha da ortaya çıkmıştır.

2. İslam Kalkınma Bankası (İKB), sunduğu gelişme raporunda, hazırlamakla görevlendirildiği mali ve ticari işbirliğini geliştirmeye yönelik üç proje hakkında bilgi vermiştir. Bunlar, toplantıdan kısa bir süre sonra faaliyete geçmesi beklenen Orta Vadeli Ticaret Finansmanı Mekanizması, İslam Kliring Birliği ve İhracat Kredisi Garantisi Sistemidir.

3. İKÖ üyesi ülkelerin ve İKB'nın teknik işbirliği alanındaki faaliyetlerinin koordinasyonu amacıyla İKB'nın bir çalışma yapması ve bu konuda hazırlayacağı raporu İSEDAK'ın 1987 Eylül ayındaki üçüncü toplantısına sunması kararlaştırılmıştır.

4. İKÖ üyesi ülkeler arasında bir tercihli ticaret sistemi kurulması konusunda, Kazablanka'da yerleşik İslam Ticareti Geliştirme Merkezi (ICDT)'nin hazırladığı ayrıntılı anlaşma taslağı imzaya açılmadan önce, üye ülkelerin, böyle bir sisteme katılma arzularını gösteren bir deklarasyon yayımlamalarının uygun olacağı kararlaştırılmıştır.

5. Gelişmelerin gözden geçirildiği diğer proje ise, yine, ICDT'ne görev olarak verilen İslam Ülkeleri Ticaret Enformasyon Ağı (TINIC) ile ilgilidir. Kazablanka Merkezi olarak da anılan ICDT'nin İslam Kalkınma Bankası ile işbirliği yaparak, en az masrafla ve üye ülkelerdeki mevcut kapasitenin en geniş şekilde kullanılmasına imkan sağlayacak şekilde projenin geliştirilmesi kararlaştırılmıştır.

6. Toplantıya, İslam Ülkeleri İstatistiki, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRTCIC) tarafından bir gelişme raporu sunulmuştur. Bu rapordan SESRTCIC'in faaliyetlerinin yanısıra, İSEDAK tarafından verilmiş bir görev olarak İKÖ çerçevesinde şimdiye kadar alınmış ekonomik işbirliğine ilişkin kararları sistematik bir şekilde derleme çalışmasının, son aşamaya geldiği öğrenilmiştir.

7. 1987 yılı Eylül ayında İstanbul'da bir arada toplanacak olan III. İSEDAK toplantısı ile İKÖ'ye üye ülkelerin Ulaştırma Bakanları I. Toplantısının gündem taslakları belirlenmiştir.

III. İSEDAK TOPLANTISI

İslam Konferansı Örgütü Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)'ın üçüncü oturumu 7 - 10 Eylül 1987 tarihleri arasında İstanbul'da yapılmıştır. Bu toplantıya, üye ülkelerde ekonominin genel yönetiminden sorumlu bakanlar katılmıştır.

İSEDAK toplantıları her seferinde, III. Zirve'de kabul edilmiş olan «Eylem Planı»nın öncelikli alanlarından birisiyle ilgili bakanlar toplantısıyla birlikte yapıldığından, bu yıl İSEDAK Toplantısı İKÖ'ye üye ülkelerin Ulaştırma Bakanları Toplantısı ile birlikte yapılmıştır.

Toplantıda aşağıdaki kararlar alınmıştır :

1. İKB bünyesinde kurulan Orta Vadeli Ticaret Finansmanı Mechanizması, 10 üye ülkenin taahhütlerinin ilk taksitlerini ödemeleriyle işlerlik kazanmıştır.

2. İKT üyesi ülkeler arasında bir Ticaret Tercihleri Sistemi kurulması konusunda kaydedilen gelişmeler not edilmiş, Kazablanka'da yerleşik İslam Ticareti Geliştirme Merkezi (ICDT), bir çerçeve anlaşması ve bir deklarasyon tasarısı hazırlamakla görevlendirilmiştir.

3. ICDT'den üzerinde çalıştığı Ticaret Enformasyon Ağı projesinin bir an önce sonuçlandırması istenmiştir.

4. İKT çerçevesinde alınmış ekonomik kararlar üzerine İslam Ülkeleri İstatistikî Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRTCIC)'ın yürütmekte olduğu çalışmanın sonuçlanmış olması memnunlukla karşılanmış ve çalışma, ekonomik ve ticari işbirliği alanında alınmış ve/veya alınacak olan kararların uygulanmasının takibi için yöntemler geliştirilmesine kaynak olarak görülmüştür.

AÇIKLAMA

11 Şubat 1987

17 Aralık 1986 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye Karadeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge ilân etmişti. Söz konusu Kararnamede Karadeniz'e sahildar diğer ülkelerle hakkaniyete uygun Sınırlandırma Anlaşmaları yapılacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede SSCB ile yapılan ikili temaslar sonunda, 1978'de Türkiye ile SSCB arasındaki Kıta Sahanlığının Sınırlandırılması için kabul edilen hattın Türk ve Sovyet Münhasır Ekonomik Bölgeleri bakımından da sınır olması üzerinde anlaşmaya varılmıştır.

Böylece Karadeniz'deki Türk Münhasır Ekonomik Bölgesi ile Sovyetler Birliğinin Münhasır Ekonomik Bölgesi 800 kilometreyi aşan bir sınır ile tanımlanmış olmaktadır.

AÇIKLAMA

25 Şubat 1987

Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonunda, vaktiyle Vandemeulebroecke'un hazırladığı rapor görüşüldükten sonra, bu defaki (25 Şubat) toplantıda anılan karar tasarısı 23'e karşı 25 oyla kabul edilmiştir.

Bu oylama sonucunda raportörün hazırladığı karar tasarısı önemli ölçüde değiştirilerek, Ermenilere karşı soykırımı yapıldığı iddiası reddedilmiş ve metinden çıkartılmıştır. Buna karşılık kararda Ermenilere haksızlık yapıldığı şeklinde Ermenileri tatmine yönelik bazı tek yanlı ve tutarsız ifadelere yer verilmiştir. Ayrıca aynı kararda, Ermeniler de dahil olmak üzere Lozan Andlaşmasında zikredilen azınlıklara yapılan atıflar bilgisizlikten kaynaklanmıyorsa bunlarda kasıt aramak gerekir. Türkiye'nin Lozan Andlaşmasının azınlıklarla ilgili hükümlerin riayette ne derece özen gösterdiği herkesin malumudur. Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Milleti bütün dinlere ve kültürel varlıklara olan saygısını tarih boyunca isbat etmiştir. Bu itibarla, kararda bu hususlardaki ifadelerin amacı çok ciddi kuşular uyandırmaktadır.

Siyasi Komisyonun bir tarihçi gibi, 70 yıl öncesine ait olaylar hakkında yargıda bulunarak böyle bir karar almış olması büyük bir hatadır. Bu kararlar gerçekler değiştirilemez. Kaldı ki, çeşitli baskı ve tehditlere rağmen Siyasi Komisyonun yarısına yakın üyesi sağduyunun sesine uyarak bu karara karşı çıkmıştır. Aynı Komisyonun geçen Haziran ayında aslında konuyu gündemden çıkartmış olduğu da hatırlanacaktır. Bütün bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde son kararın ne derece inandırıcılıktan uzak ve tartışmalı olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Siyasi Komisyonun aldığı ve Türkiye - Avrupa ilişkilerine hiçbir katkıda bulunmayacağı aşıkâr olan bu kararı esefle karşılıyoruz.

DIŞIŞLERİ BAKANİ VAHİT HALEFOĞLU'NUN

AÇIKLAMASI

13 Mart 1987

Yunanistan Savunma Bakanı Haralambopoulos'un Ege'nin bir Yunan denizi olduğu ve Türkiye'nin Ege'de yaptığı ilmi araŐtırmaların asayişin korunmasına karşı bir tehdit teşkil ettiği yolundaki ifadelerini hayretle karŐılamamak m¼mk¼n değildir.

Ege'nin bir Yunan denizi olmadığını, Yunanistan hariç b¼t¼n d¼nya bilmektedir. % 50'si aÇık deniz ve uluslararası hava sahası olan bir b¼lgenin, bir devlete ait olduğunu ifade edenler hukuk mefhumundan nasiplerini almadıklarına g¼re uluslararası hukuktan s¼z etmeleri gerekten d¼Ő¼nd¼r¼c¼ ve ciddi bir durum yaratmaktadır.

Ege'deki iki sahil dar¼lkeden birisi olan Türkiye bu denizde tıpkı Yunanistan gibi çeşitli haklara sahiptir. Bu haklarını kullanmaktadır ve kullanacaktır. Senelerdir araştırma ŐalıŐmalarını s¼rd¼ren Piri Reis gemisi bundan sonra da programına devam edecektir.

Yunanlı idarecilerin, hukuken bir mâna ifade etmeyen beyanlarda bulunarak kendi kamuoylarını tatmin etmek ve havayı gerginleŐtirmek yerine, Ege'deki gerginliği azaltmak iÇin tarafların her Çabayı harcamalarını isteyen 395 sayılı G¼venlik Konseyi kararına uymalarında yarar vardır.

AÇIKLAMA

20 Mart 1987

Yunan Hükümet Sözcüsü dün yaptığı bir açıklamada Yunan Dışişleri Müsteşarı Kapsis'in Atina Büyükelçimizle dün akşam yaptığı görüşmede araştırma gemimiz Piri Reis'in Ege'de yürütmekte olduğu bilimsel faaliyetlerin tahrik edici olduğunu bildirdiğini ve protestoda bulunduğunu açıklamıştır.

Atina Büyükelçimiz Yunan protestosunu derhal reddetmiştir. Birçok defalar belirtildiği üzere, Piri Reis gemisi Ege'nin uluslararası sularında kendi bilimsel programı uyarınca 1979 yılından bu yana çalışmalarını yürütmektedir. Açık denizlerin özgürlüğü devlet hukukunun yüzyıllar boyunca uygulama sonucu benimsenmiş temel ilkelerinden biridir. Piri Reis'in Ege'deki faaliyetleri bu özgürlüğün kullanılmasından ibarettir. Kaldı ki Ege'deki iki sahilardan biri olarak Ege denizinde her türlü araştırma yapma konusunda Türkiye'nin asgari Yunanistan kadar ilgi ve menfaatleri mevcuttur.

Yunanistan Piri Reis'in bilimsel faaliyetlerini, yıllardır, uluslararası hukuka aykırı olarak taciz etmektedir. Bunun sonucusu iki gün önce Yunan savaş uçakları tarafından Semadirek Adasının batısında açık denizde yapılmıştır. Türkiye'nin silahsız bir bilimsel araştırma gemisine karşı Yunan savaş gemi ve uçakları tarafından yöneltilen sürekli tacizlere karşı araştırma gemisini himaye etmesi en doğal hakkıdır. Yunanistan taciz hareketlerinden vazgeçtiği takdirde Piri Reis'in himayesine de gerek kalmayacağı açıktır.

Yunanistan'ın bütün Ege'yi bir Yunan denizi olarak görme ve bu hayali iddialarını Türkiye'ye kabul ettirme çabaları beyhudedir. Ege denizinde Yunanistan'la eşit hak ve çıkarları olan Türkiye bunları kullanmada Yunanistan'ın kopardığı gürültülere itibar etmeyecektir. Bu çerçevede Türkiye Ege'nin uluslararası sularında ve hava sahasında dilediği faaliyeti bundan böyle de dilediği bölgede yürütecektir. Nitekim programı uyarınca bu sabah Çanakkale'ye dönmüş olan Piri Reis, aynı programı doğrultusunda Ege'deki çalışmalarına yakında yeniden başlayacaktır.

T. C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

ACIKLAMA

24 Mart 1987

Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir bu sabah Ankara'daki NATO ve AET ülkelerinin Büyükelçileri ile Dışışleri Bakanlığında yaptığı görüşmede Ege denizinde Türk - Yunan uyuşmazlığı ile ilgili son gelişmeler hakkında Türkiye'nin görüşlerini açıklamıştır.

Ege'ye sahildar iki ülkeden bir olarak Türkiye'nin bu denizde güvenlik ve ekonomik ihtiyaçlarını ve uluslararası hukuktan kaynaklanan hakları bulunduğunu hatırlatan Dışışleri Müsteşarı, Ege'deki gerginliğin temelinde Yunanistan'ın oldu-bittiler yoluyla yayılmacı politikasının yat-tığını vurgulamış ve Doğu Ege Adalarının yasadışı silâhlendirilmesinin, 10 millik yasadışı milli hava sahası iddiasının, Ege'nin hava sahasındaki keyfi uygulamaların, askeri tatbikatlara çıkarılan güçlüklerin, Ege'nin açık deniz kesiminde bilimsel araştırma faaliyetlerine yöneltilen taciz hareketlerinin ve bütün Ege kıta sahanlığı üzerindeki egemenlik haklarının yayılmacı Yunan politikasının tezahürleri olduğuna işaret etmiştir. Büyükelçi Kandemir Yunanistan'ın ilân ettiği yeni savunma doktrininin de Doğu Ege Adaları ile Anadolu arasında bir askeri hat çizerek Ege'deki Yunan yayılmacı niyetlerinin askeri boyutunu oluşturduğunu belirtmiştir.

Büyükelçi Kandemir, sözkonusu Yunan politikaları ve eylemleri sonucu son yıllarda Ege'nin iki ülke arasında tekrar bir gerginlik alanına dönüştüğüne, ancak son zamanlarda bazı gelişmelerin bu gerginliği daha da arttırdığına dikkati çekmiştir.

Dışışleri Müsteşarı, son zamanlarda artan gerginliğin Yunanistan'ın Ege'nin uluslararası sularını Türkiye'nin serbestçe kullanmasını engelleme gayretleri ile Ege kıta sahanlığına ilişkin tek taraflı Yunan eylemlerinden kaynaklandığını belirtmiş, Ege'de açık denizde bilimsel araştırma yapan Piri Reis gemisine yöneltilen taciz hareketlerinin Yunanistan'ın Türkiye'yi bütün Ege'den uzaklaştırma amacının bir örneğini oluşturduğuna, bunu yaparken Yunanistan'ın uluslararası hukukun temel kurallarını kabaca ihlâl ettiğine işaret etmiştir.

Dışışleri Müsteşarı NATO ve AET ülkeleri Büyükelçilerine Yunanistan'ın 25 Ağustos 1976 tarihli ve 395 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı, 11 Eylül 1976 tarihli Uluslararası Adalet Divanı Kararı ve 11 Kasım 1976 tarihli Bern Anlaşmasına aykırı olarak Ege'de karasuları dışında yürütmekte olduğu petrol araştırma ve çıkarma faaliyetleri hakkında geniş bilgi vermiştir.

Ege'nin uluslararası sularında Türkiye'nin bilimsel araştırma faaliyetinde bulunmasını engellemeye çalışırken Yunanistan'ın aynı sularda petrol araştırmasına kadar varan faaliyetlere girişmesinin bütün Ege'yi kendisine aitmiş gibi gören Yunan zihniyetini ve Ege'deki siyasi ve hukuki bakımdan haklı gösterilemeyecek politikasını açıkça ortaya koyduğuna değinen Dışişleri Müsteşarı, Yunanistan'ın bu faaliyetlerine Türkiye'nin kayıtsız kalamayacağını ve kalmayacağını vurgulamıştır.

Büyükelçi Kandemir, Güvenlik Konseyi Kararına ve Bern Anlaşması hükümlerine Yunanistan uymadığı takdirde, Türkiye'nin de Ege'deki hak ve çıkarlarını korumak için gerekli göreceği tedbirleri alacağını, Türkiye'nin bu konuda kararlı olduğunu müttefik ülkelerin bilmelerini istediğimizi ifade etmiştir.

Bugün ayrıca Yunanistan Büyükelçisi de Bakanlığa çağrılarak, Türkiye'nin Ege'de tahrik siyaseti güttüğü yolunda geçenlerde Yunanistan Dışişleri Müsteşarı Kapsis'in Atina Büyükelçimize öne sürdüğü iddialar kesinlikle reddedilmiş, aksine şimdiye kadar Ege'de çeşitli oldu-bittiler yaratan ve en son Piri Reis örneğinde olduğu gibi Türkiye'nin meşru hak ve çıkarlarını reddederek, Ege'yi Türkiye'ye kapatmak isteyen asıl Yunanistan'ın kışkırtma politikası izlediği vurgulanmıştır.

BAŞBAKAN VEKİLİ SAYIN KAYA ERDEM'İN YAPTIĞI AÇIKLAMA

27 Mart 1987

Yunanistan Başbakanı Hükümetinin Ege'ye ilişkin olarak izlemekte olduğu keyfi ve hukuk dışı politikayı bugünkü konuşmasında teyid ederek, dün Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına petrol arama ve işletme ruhsatı verilen alanların % 95'nin Yunan kıta sahanlığı olduğunu ileri sürmüştür. Karasuları dışındaki Ege Kıta Sahanlığı Yunanistan kadar Türkiye'nin de hak ve talepleri bulunan ihtilafli bölgedir. Bu bölgede iki ülke arasında bir sınırlandırma anlaşması yapılmıyaya kadar iki ülkenin de aynı hakları mevcuttur. Yunanistan'ın bütün uyarılarımıza rağmen ihtilafli bölgede tek taraflı faaliyet göstermesi karşısında Hükümetimiz de Ege'deki hak ve çıkarlarını korumak için aynı faaliyetlere başlamak durumundadır. Yunanistan bu faaliyetlerini durdurmadığı sürece Türkiye aldığı karşı önlemleri adım adım uygulayacaktır. Ege'deki uyuşmazlığı bugünkü noktaya vardırmanın sorumluluğunu taşıyan Yunanistan Türkiye'nin meşru hak ve çıkarlarını korumak için aldığı önlemlere karşı atacağı adımların da bütün sorumluluğunu üstlenmiş olacaktır.

AÇIKLAMA

8 Nisan 1987

Ege'de patlak veren son buhran, bu denizin, iki sahil dar ülke bakımından ne büyük önem taşıdığını ortaya koymuştur. İhtilâf yalnızca kıta sahanlığı veya hava sahası gibi problemlerle sınırlı değildir. Konu, birbiri ile bağlantılı hak ve menfaatlerin her iki taraf için de bir bütün olarak dengede tutulması meselesidir. Son buhran, iki sahil dar ülkenin de hak ve menfaatlerini dengeli bir şekilde bağdaştıracak hakkaniyete uygun çözümler bulunması gereğini bir kere daha ortaya koymuştur.

Geçmişte iki ülke Ege'de aralarında böyle bir denge kurdukları zaman ikili ilişkilerini ve aralarındaki işbirliğini örnek şekilde geliştirmeyi başaramışlardır. Türkiye bugün de bu yönde hareket etmeye hazırdır.

Ege'deki son buhran, kıta sahanlığı uyuşmazlığından kaynaklanmıştır. Herkesin iyi bilmesi gereken husus, kıta sahanlığı konusunun, Ege'deki Türk - Yunan dengesinin asli unsurlarından biri olduğudur. Zira dünyanın başka hiç bir bölgesinde benzer coğrafi özellikleri bulunan Ege'de, kıta sahanlığı konusunda varılacak bir anlaşma, iki sahil dar ülkenin güvenlik, ekonomi, ulaşım gibi çeşitli hak ve menfaatlerini doğrudan etkileyecektir. Bu bakımdan konu esas itibariyle siyasi olduğu için çözüm yolunun bulunması da ancak ikili müzakerelerle mümkündür.

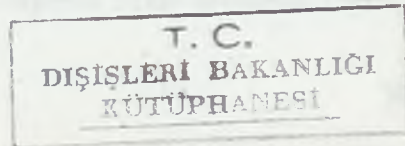
Nitekim, Ege'nin bu özelliklerini gözönüne alarak, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi de soruna ikili müzakerelerle çözüm bulunmasını tavsiye etmiştir. Türkiye ve Yunanistan da aynı hususta mutabık kalmışlar ve bunu Bern Anlaşması ile tescil etmişlerdir.

Esasen, dünyanın çeşitli bölgelerinde yapılan sınırlandırma anlaşmalarının büyük çoğunluğu da ilgili ülkeler arasında doğrudan müzakereler yoluyla sonuçlandırılmıştır. Uluslararası yargı mercilerine götürülen kıta sahanlığı uyuşmazlığı bir kaç örneği geçmemektedir.

Dünyada genel uygulama gören ikili müzakere yolu, Ege kıta sahanlığı bakımından yukarıda belirttiğimiz sebeplerden ötürü daha da geçerlik kazanmaktadır.

Kıta sahanlığı konusunda bir anlaşmaya varılıncaya kadar Ege'nin nerelerinin Türkiye'ye, nerelerinin Yunanistan'a ait olduğu belli değildir. Ege'nin % 97'sini Yunan kıta sahanlığı olarak görenler tamamen keyfi bir yaklaşım içindedirler.

Bu keyfi iddiaların devamlı uluslararası hukuktan sözeden ağızlarından duyulması ilginç bir çelişkidir.

Türkiye Ege'de hiç bir zaman tek taraflı hareketlere ve tahriklere girişmemiş, ancak Yunanistan'ın davranışlarına karşılık temel hak ve menfaatlerini koruyacak tedbirler almak zorunda kalmıştır. Ege kıta sahanlığı meselesinin Yunanistan'ın 1969 yılında ihtilâflı bölgede tek taraflı verdiği ruhsatlarla başladığını hatırlatmak gerekir.

Son buhran da Yunanistan'ın 1984 sonundan beri ihtilâflı bölgede Bern Anlaşmasına aykırı olarak yürüttüğü tek taraflı faaliyetlerden çıkmıştır.

Müzakereler Bern Anlaşmasının asli unsurlarından biridir. 1981'de müzakereleri kesen Yunanistan, bunu, anlaşmanın geçerli olmadığına bahane olarak kullanamaz. Kaldı ki, Bern Anlaşmasının ihtilâflı bölgede tek taraflı faaliyetlerden kaçınılmasını öngören hükmünün, kıta sahanlığı uyuşmazlığı çözümlenmediği müddetçe siyasi bir ihtiyacı yansıttığını da son buhran açıkça göstermiştir.

Ege'deki son tırmanma, Yunanistan'ın 1984 yılından beri Ege'nin çeşitli bölgelerindeki tek taraflı faaliyetlerini Taşoz'un doğusunda ihtilâflı bölgeye teşmil gayretinden kaynaklanmıştır. Yunanistan'ın yabancı Konsorsiyumun çoğunluk hisselerini satın aldıktan sonra aynı mevkide sondaja geçmeye kesinlikle kararlı olduğu Atina Büyükelçiliğimize resmen beyan edilmiştir. Bunun üzerinedir ki, Türkiye Ege'deki hak ve menfaatlerini korumak için fiili tedbirler almak gerektiğini duymuştur.

Türkiye'nin verdiği ruhsat alanlarının % 95'nin Yunan kıta sahanlığına ait olduğunu iddia edenlerin, Türkiye'nin hak ve iddialarının en az Yunanistan'ınki kadar geçerli olduğunu unutmamaları gerekir. Bu tutum ve beyanlar hangi tarafın uzlaşmaz ve tahrikçi davrandığını ortaya koymaktadır. Bütün Ege'yi Yunanistan'a ait gören bir zihniyetin ürünü olan bu tür iddialarla, iki sahildar ülkenin temel hak ve menfaatlerini hakkaniyete uygun şekilde bağdaştıracak çözümlere ulaşılamaz.

Ege'deki Türk - Yunan sorunları şüphesiz kıta sahanlığından ibaret değildir. Doğu Ege adalarının hukuk - dışı olarak silâhlendirilmesi, deniz ve hava sahasındaki sorunlar, tek taraflı ve keyfi tutumların yol açtığı uyumsuzluklardır. Ege'deki hak ve menfaatler dengesini bozacak oldu bittileri ve keyfi uygulamaları Türkiye asla kabul etmez. Bütün bu hususları gözönünde bulundurarak Ege'deki çeşitli Türk - Yunan sorunlarının iki ülke arasında kapsamlı bir diyalogu gerektirdiğini söylüyoruz. Esasen bizzat Sayın Başbakan özal son defa Londra'da olmak üzere müteaddit kereler böyle bir diyalogu ötedenberi samimiyetle izlediği ve inandığı barış politikasının simgesini teşkil eden zeytin dalını uzattığını belirtmek suretiyle teklif etmiştir. Türkiye'nin dialog çağrılarını karşısın-

da, son Ege buhranı dolayısıyla Yunanistan'ın hala Uluslararası Adalet Divanına gidişten söz etmesi, Türk - Yunan ilişkilerinin iyileştirilmesi bakımından düşündürücü olmaktadır.

Husumet, iki ülke ilişkilerinde hiçbir zaman Türkiye'den kaynaklanmamıştır. Son buhrandan sonra iki ülkenin bir diyalog arayışı içinde bulunduğu şu günlerde bile Türkiye'nin AET'ye tam üyelik başvurusuyla ilgili olarak Yunan yetkilileri tarafından söylenebilen sözler durumun çözümüne yönelik gayretlere yardımcı olmamaktadır.

Son buhran iki ülkenin arasındaki anlaşmazlıkları halletmeleri bakımından tarihi bir fırsat yaratmıştır. Her iki taraf için de devlet adamlarının ön şartlı, dar kapsamlı ve kısa vadeli tutumlar benimsemeleri yerine, tarihi sorumluluklarını müdrük olarak yapıcı siyasi iradelerini ortaya koymalarının zamanıdır. Böyle bir anlayışa dayalı olarak çalışmalarımıza başlarsak bu işbirliğinden herşeyden önce Türk - Yunan milletleri yararlanacaktır. Bu tarihi sorumluluktan kaçmamak gerektiğine inanıyoruz.

Sayın Başkan,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına, işbu mektupla, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu tesis eden Andlaşmanın 98. maddesi düzenlemeleri uyarınca Türkiye'nin Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğuna üye olmak için resmen müracaat etmekte olduğunu Ekselanslarına bildirmekten şeref duyarım.

Ekselans, en derin saygılarımla kabulünü rica ederim.

Turgut ÖZAL

Ekselans Leo Tindemans

Avrupa Toplulukları

Bakanlar Konseyi Dönem Başkanı

Brüksel

Sayın Başkan,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına, işbu mektupla, Avrupa Ekonomik Topluluğunu tesis eden Andlaşmanın 237. maddesi düzenlemeleri uyarınca, Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye olmak için resmen müracaat etmekte olduğunu Ekselanslarına bildirmekten şeref duyarım.

Bu çerçevede, Türkiye'nin Avrupa vokasyonunu ve Avrupa birliği-ne, keza Avrupa Topluluklarını tesis eden Andlaşmaları ortaya çıkaran ideallere bağlılığımı bilhassa belirtmek isterim.

Ekselans, en derin saygılarımın kabulünü rica ederim.

Turgut ÖZAL

Ekselans Leo Tindemans

Avrupa Toplulukları

Bakanlar Konseyi Dönem Başkanı

Brüksel

Sayın Başkan,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına, işbu mektupla, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu tesis eden Andlaşmanın 205. maddesi düzenlemeleri uyarınca, Türkiye'nin Avrupa Atom Enerjisi Topluluğuna üye olmak için resmen müracaat etmekte olduğunu Ekselanslarına bildirmekten şeref duyarım.

Ekselans, en derin saygılarımın kabulünü rica ederim.

Turgut ÖZAL

Ekselans Leo Tindemans
Avrupa Toplulukları
Bakanlar Konseyi Dönem Başkanı
Brüksel

Sayın Başkan,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına, işbu mektupla, Türkiye'nin bugün Avrupa Ekonomik Topluluğuna, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğuna ve Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğuna üye olmak için resmen müracaat ettiğini Ekselanslarına bildirmekten şeref duyarım.

Bu müracaatı yaparken, Avrupa Toplulukları Konseyi Dönem Başkanına gönderdiğim mektupta ülkemizin Avrupa vokasyonuna ve Avrupa birliğine keza Avrupa Topluluklarını ortaya çıkaran ideallere bağlılığını bilhassa belirttim.

Bu münasebetle, ilişkilerimiz için yeni konsolidasyon ve yoğunlaşma perspektiflerinin açıldığını görmekten duyduğum memnuniyeti ifade etmek isterim.

Ekselans, en derin saygılarımın kabulünü rica ederim.

Turgut ÖZAL

Ekselans Jacques DELORS

Avrupa Toplulukları Komisyonu

Başkanı

Brüksel

Türkiye bugün, Topluluğu tesis eden Andlaşmanın 237. maddesi çerçevesinde AET'ye tam üyelik için müracaat etmektedir.

Halihazırda, ülkemizin tüm siyasi, ekonomik ve sosyal güçleri, diğer bir ifadeyle, siyasi partiler, basın, iş çevreleri ve işçilerimiz, kısacası, Türk Milleti bu önemli ve nihai tercihte milli bir mutabakata varmıştır. Bu tür genel bir mutabakata ülkemizde olduğu gibi herhangi bir diğer ülkede de nadiren rastlanmaktadır. Demokratik seçimle işbaşına gelmiş bir Hükümet olarak Milletimizin tam ittifakla izhar ettiği bu arzunun gereğini yerine getirmeyi bir görev telakki ettik. Türkiye'nin resmi müracaatı, Türk Milletinin kader ve geleceğini Batı Avrupa Topluluklarıyla değişmez bir şekilde birleştirmesi yolundaki her türlü müphemiyeti ortadan kaldıracaktır.

Biz Türkler, altıyüz yıl kadar önce Avrupa'ya ayak bastığımızdan bu yana, bu kıtanın bir parçası haline geldik. Nitekim, 1856 yılında da Avrupa Camiasının bir üyesi olarak resmen tanındık. Bu Türkiye için iki asrı aşkın bir Batılılaşma hareketi demektir. Başlangıçta özellikle savunma imkânlarının modernleştirilmesi suretiyle İmparatorluğun muhafazası amaçlanmış, ancak bu çabalar, bilahare Batı'nın çeşitli alanlardaki düzenlemelerinin benimsenmesi şekline dönüşmüştür. 1923'de Cumhuriyetin kurulmasıyla beraber Türk Halkı, Batılı yaklaşım ve özelemlerle laik bir toplum olma yolunda köklü reformlardan geçmiştir. İşte, Türkiye'nin Avrupa ile gerçek entegrasyonu bu sırada başlamıştır. Hükümetimiz bu sürecin nihai hedefini gerçekleştirmek üzere müracaatta bulunmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye İkinci Dünya Harbini takip eden dönemde kurulan milletlerarası teşkilatlara ve özellikle NATO, OECD, Avrupa Konseyi gibi Batı Avrupa'da ortaya çıkan kuruluşlara üye olmuştur. Bu kuruluşlar gerek savunma ve ekonomik kalkınma alanlarında, gerek demokratik değerler açısından müşterek ideal ve menfaatleri yansıtmaktadırlar.

Bu durum muvacehesinde, Türkiye'nin başından itibaren Avrupa'nın bütünleşmesine neden böylesine derin bir ilgi duyduğunu anlamak kolaydır. Topluluk ile aramızda mevcut bulunan Ortaklık Anlaşması, Türkiye'nin Batıya yönelik yaklaşım ve özelemlerini tamamiyle yansıtmaktadır. Bu anlaşma esasen memleketimizin Topluluğa tam üyeliğini öngörmektedir. Bu sebeple, Türkiye'nin bugün yaptığı resmi başvuru aslında bir çeyrek asır önce yapmış olduğu tercihin teyidinden ibarettir.

AET ile ortaklık dönemimizde gerek Türkiye'de, gerek Toplulukta değişiklikler olmuştur. Siyasi ya da ekonomik nedenlerle ilişkilerimiz zaman zaman kesintiye uğramıştır. Türkiye son zamanlarda Ortaklık Anlaşmasının başında öngördüğü nihai hedefe bu ilişkilerle ulaşamayacağı

kanaatine varmıştır. Ortaklık anlaşmalarımızın tesis ettiği karşılıklı menfaatler dengesi zamanla bozulduğu gibi, ortaklık ilişkilerini canlandırma yönündeki gayretler de beklentilerin gerisinde kalmıştır. Şurası artık açıklıkla anlaşılmıştır ki, Topluluk ile mevcut anlaşmalarımızda bağlayıcı taahhütler olarak dercedilmiş bulunmasına rağmen, gümrük birliği, mali yardımlar ve işçilerimizin serbest dolaşımı gerçekleştirilemeyecektir. Bunlar genellikle tam üyelerin hakları olarak mütalâa edilmektedir. Türkiye tam üyeliğin avantajlarından faydalanmadan gümrükbirliğini gerçekleştirmesi beklenen yegâne ülke durumundadır.

Türkiye Avrupa'nın ayrılmaz bir parçasıdır ve biz bunu böyle hissediyoruz. Oysa, ülkemizin Avrupa Entegrasyonu dışında kalması sadece Türkiye'nin Batı Avrupa'dan tedricen uzaklaşmasını kollayanlara istedikleri fırsatı vermekten öteye bir anlam taşımamaktadır. Bu nedenle Türkiye, kaybedilen zamanı telafi etmek ve tam üyeliğe yönelik sürecin icaplarını yerine getirmek üzere, Toplulukla ilişkilerine yeni bir hız kazandırılmasına fevkalade önem atfetmektedir.

Şuna inanıyoruz ki, Türkiye gerek ekonomik, gerek siyasal veçheleriyle Topluluğun gerektirdiği vecibeleri yerine getirecektir. Ekonomik açıdan Topluluğa yararlı katkıları olacaktır. Memleketimiz 1980'den bu yana, özellikle 1983'ü takibeden dönemde, liberal piyasa politikalarını herhangi bir sapma yapmadan uygulamıştır. Bu çerçevede, vergi yapısı sadeleştirilmiş, vergi oranları düşürülmüş, KDV uygulamasına geçilerek bir yıl içinde sağlam bir zemine oturtulmuştur. Bu politikaların gözle görülür başarısı bunları vazgeçilmez bir hale getirmiştir. Bu politikalarla Türkiye son dört yıl içinde OECD ülkeleri arasında en yüksek büyüme oranını gerçekleştirmiştir. Bu büyüme oranı, nüfus artış oranı düşürüldükten sonra Topluluk ortalamasının iki mislidir. Bu büyüme hızı, Türkiye'nin Topluluğa tam üye olmasına kadar kişi başına düşen milli gelirdeki farklılığı, nisbi ve mutlak değerler itibariyle önemli ölçüde azaltacaktır. Diğer taraftan, satın alma gücü pariteleri bazında yapılan kişi başına milli gelir hesapları 3500 doların üstünde bir rakkamı göstermektedir. Bu da Toplulukla entegrasyon bakımından Türkiye'nin önünde aşılmaz zorluklar bulunmadığını ortaya koymaktadır.

Bugün memleketimizde genel standartların çok üstünde büyük ölçekli projeler uygulanmakta, bazıları da hazırlık safhalarında bulunmaktadır. Mesela 1980 ve 1986 yılları arasında elektrik üretimi iki buçuk misli artmıştır. Önümüzdeki iki yıldan az bir süre içinde bu üretimde % 50 bir artış olacak ve içinde bulunduğumuz yüzyılın sonlarına doğru sözkonusu projeler tamamlandığında dört misli bir artışla elektrik üretimi 150 milyar kw/saate ulaşacaktır. Bu gelişme beraberinde büyük ölçekler içinde smai bir genişlemeyi de sağlayacaktır. Halen haberleşme

sektöründe devam eden yatırımlar bu alanda dünyanın en modern sistemlerinden birinin gerçekleştirilmesi sonucunu verecektir. Bundan kısa bir süre önce uygulamaya konulan geniş kapsamlı bir program, eğitim sistemimizin bütünüyle bilgisayara dayandırılmasını öngörmektedir. Buna göre öğrenci başına yüksek bir bilgisayar oranı sağlanacaktır. Bölgesel dengesizlikleri gidermek üzere Güney - Doğu Anadolu'da birçok projeyi kapsayan geniş çaplı entegre bir yatırım programı inşa halindedir. Bu program tamamlandığında diğer birçok sonuçları meyanında, Türkiye'nin tarımsal üretimi gerek iç talepte, gerek komşu Orta - Doğu pazarlarına yönelen ihracatında başgösterecek artışı karşılayacak şekilde iki misline çıkacaktır. Bu yatırım programı ülkemizin ekonomik yapısında yeni bir ağırlık merkezi oluşturacaktır. Nihayet, mevcut inşaat faaliyetlerine ilâveten yılda ortalama 150.000 konutun yapımını öngören kapsamlı bir konut inşa programı uygulaması üçüncü yılına girmiştir. Bu programın amacı sadece konut sıkıntısını gidermek değil, fakat şehir ve kırsal bölgelerdeki düzensiz yerleşim birimlerinin yerini çağdaş iskân mahallerinin almasıdır. Tabiatıyla yukarıda kaydettiğim tadadı bir liste olmayıp, Türkiye'nin Topluluğun gelecekteki gelişmesine yapabileceği önemli katkıları ortaya koyan bir tablodur. Altyapısını ve şehirleşmesini tamamlamış bulunan Avrupa'da, Türkiye önemli büyüme potansiyeli ile bugün olduğu gibi, gelecekte de altyapı yatırımları için önemli bir pazar olacaktır.

Öte yandan, tam üyelik süreci başladığında yabancı yatırım akımlarının hızı da artacaktır. Türkiye dünyada en liberal yabancı yatırım mevzuatına sahip ülkelerden biridir. Bunun için gerekli altyapı oluşturulmaktadır. Memleketimiz kendine güvenen ve atılgan bir iş kesimi, çalışkan bir işgücüne sahiptir. Nihayet, yakın bir gelecekte tekrar eski gücüne kavuşması beklenen büyük pazarlar, Türkiye'nin hemen yanı başındadır. Artan iç ve dış yatırımların Hükümetimizin büyük önem verdiği etkin doğum kontrolü programı ile birlikte işsizlik sorununu önemli ölçüde hafifletmek üzere yeterli iş imkânları yaratacağını söylemek gerçekçi bir projeksiyon olacaktır. Öte yandan, Topluluk içinde iş imkânlarında başgösteren azalma eğilimi ile birlikte memleketimizde artacak olan yeni iş imkânları gözönünde tutulduğunda, artık ülkemizden dışarıya bir işgücü göçü ve bunun sözde olumsuz sonuçları söz konusu olmayacaktır.

Ekonomik bütünleşmenin gerçek ve beklenen faydaları açık bir şekilde Türkiye'nin ortaya koyduğu potansiyeli göstermektedir. Bununla birlikte Türkiye'nin Avrupa'daki yerini alma arzusu öncelikle politik mülahazalardan kaynaklanmaktadır. Memleketimiz çoğulcu demokratik rejimi bir yaşam tarzı olarak seçmiştir. Avrupa'nın bugün daha kü-

çuk çapta karşılaştığı terörizm trajedisini 1970'lerin sonunda çok büyük boyutlarda yaşamış olan Türkiye, müteakiben demokratik düzeni yeniden tesis etmiştir. Türkiye'de demokrasi halen bütün temel müesseseleri ile birlikte işlemektedir. Bu durum muvacehesinde Türkiye'nin sadece demokrasi ve insan haklarına saygının daha da pekiştirilmesi ve güçlendirilmesi yönünde teşvik edilmesi gerekir. Türk Hükümetinin bu yöndeki gayretleri izahtan varestedir. İnsan Hakları Komisyonuna bireysel başvuru hakkı kısa bir süre önce tanınmıştır. Böylece Batı Avrupa'nın demokratik ve insan haklarına dayalı idealleri, Batı Asya'nın ve Sovyetler Birliği'nin sınırlarına ilk kez dayanmış olmaktadır. Şurası kabul edilen bir gerçektir ki, Türkiye Avrupa'nın savunmasında temel bir direktir. Öte yandan hemen hemen bütün Topluluk ülkeleri gibi, Türkiye bir NATO üyesi olarak, aynı güvenlik kavramlarını paylaşmaktadır. Türkiye NATO'nun güvenilir bir üyesi olup müşterek tehdit karşısında diğer üyelerle birlikte güçlü bir dayanışma göstermiştir. Böylece Türkiye - Orta Doğu'da istikrarın önemli bir unsurunu teşkil ettiği gibi Batı Avrupa'nın savunmasında da hayati bir rol oynamaktadır. Türkiye'nin Topluluğa katılması hiç şüphesiz İttifakın Avrupa ayağının güçlendirilmesine katkıda bulunacak ve savunma işbirliği alanında ilave olanaklar sağlayacaktır. Türkiye'nin gelecekte AET içinde yer alması, Avrupa güvenlik topluluğunun gerçekleştirilmesi ihtimalini de arttıracaktır. Türkiye'nin üyeliği bölgesel ihtilafların çözümüne de yardımcı olacaktır. Nitekim, entegrasyonu sağlayan ekonomik ve siyasi güçlerin aşırı millî özlemleri de bastırıldığı bir vakıadır. Kıta Avrupasında da kökleri geçmiş yüzyıllara giden düşmanlıklar ancak bu şekilde giderilebilmiştir. Bunun aksine, ihtilafa taraf olanlardan biri entegrasyonun içinde, diğeri ise dışında tutulursa bunun sadece ihtilafı alevlendirici etkisi olur. Statülerdeki böylesine bir farklılık entegrasyon dışında kalanı zamanla daha da dışarıya sürükler.

Nihayet, Türkiye'nin Topluluğa katkısının sadece yukarıda belirttiğimiz ekonomik, askeri ve siyasi mülahazalarla sınırlı olmadığı hususunun da önemle vurgulanması gerektiği kanaatindeyiz. Türkiye Topluluğa tam üye olacak yegane laik İslam ülkesidir. Bu, diğerlerine oranla, belki de Türkiye'nin Topluluğa yapacağı en kıymetli katkıdır. Türkiye'nin kültürel birikimi Topluluğa önemli bir boyut kazandıracaktır.

Ezeümle, Türkiye şimdi, Avrupa milletler topluluğu ailesinin refahına katkıda bulunmak ve Doğu ile Batı arasında ekonomik, siyasi, kültürel ve savunma alanlarında bir köprü görevi görmek üzere bu başvuruyu yapmaktadır. Türkiye, Topluluğun halen karşı karşıya bulunduğu önemli sorunların bilincindedir. Ancak, bunların Topluluğun dinamik yapısını da yansıtmakta olduğuna inanmakta ve geleceğin getireceği meseleleri birlikte karşılamak amacıyla gücünü Toplulukla birleştirmek üzere, başvurusunu yapmaktadır.

AÇIKLAMA

16 Nisan 1987

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Kıbrıs Türk toplumuna karşı çok yönlü ekonomik tedbirler uygulamaya devam etmektedir. Bu çerçevede GKRY Kuzey Kıbrıs'daki limanları «yasak liman» ilân ederek bunları bütün ülkelerin gemilerine kapatmıştır. Bu limanlara uğrayan yabancı gemi ve kapitanları daha sonra Güney Kıbrıs'a uğradıklarında adli kovuşturmayaya tabi tutulmaktadırlar.

GKRY'nin bu tutumu KKTC'nin yanı sıra Türkiye'yi de doğrudan hedef almakta ve ekonomik çıkarlarımızı zedelemektedir.

Bu durum gözönüne alınarak Kıbrıs - Rum bayrağı taşıyan gemilerin Türk limanlarına girmesi ve bu limanları kullanmasının yasaklanması kararlaştırılmıştır. Türkiye'nin iç suları ve limanları üzerindeki egemenlik haklarını kullanarak aldığı bu yasaklama kararı 14 Mayıs 1987 tarihinden itibaren uygulamaya konulacaktır.

BULGARİSTAN DEVLET BAŞKANI JIVKOV, ALMAN DIE WELT GAZETESİNİN 27 MAYIS TARİHLİ NÜSHASINDA YAYINLANAN BİR DEMECİNDE «BULGAR MÜSLÜMANLARININ TÜRK AZINLIĞI OLARAK TANITILMAK İSTENMESİNİN BULGAR HALKINCA REDDEDİLDİĞİNİ» İFADE ETMİŞTİR. DEVLET BAŞKANI JIVKOV'UN BU İFADESİ HAKKINDA SORULAN BİR SUALE CEVABEN DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI SÖZCÜSÜ BÜYÜKELÇİ İNAL BATU'NUN YAPTIĞI AÇIKLAMA

3 Haziran 1987

Jivkov'un Bulgaristan'ı, yirminci asrın sonunda, ülkesinde Bulgar'dan başka ırkın yaşamadığı iddiasıyla ortaya çıkmıştır. Bulgaristan'da yaşayan müslümanların çok büyük çoğunluğunu Türkler teşkil etmektedir. Nitekim 18 Ekim 1925 tarihli Türk - Bulgar İkamet Sözleşmesinin 2. maddesinin 1. paragrafında «Bulgaristan Türklerinin göçü», 22 Mart 1968 tarihli Göç Anlaşmasının gerek başlığı ve dibacesinde, gerek 1. maddesinde «Türk soylu Bulgar vatandaşları» ifadeleri yer almaktadır. Diğer taraftan Bulgaristan tarafından BM Irk Ayırımının Ortadan Kaldırılması Komitesine 1984 yılında sunulan raporun 5. ve 13. sayfalarında «Bulgaristan'daki Türk asıllı Bulgar vatandaşlarından», 15. sayfasında ise «Bulgar asıllı olmayan Bulgar vatandaşlarından (Türk, Musevi, Ermeni, Çingene, vs)» bahsedilmektedir. Bizzat Jivkov, Yeni Işık/Nova Svetlina gazetesinin 25. yıldönümü münasebetiyle 3 Temmuz 1970 günü yaptığı konuşmasında 39 kez «Türk asıllı halk», «Türk halkı», «Türk milleti», «Türk asıllı», «Türk» tabirlerini kullanmış ve 1981 yılında Pergamon Press Başkanı Mr. Robert Maxwell'e verdiği mülakatta «Türklerin diğer vatandaşlarla eşit olduklarını ve çocuklarının eğitiminin anayasa tarafından teminat altına alındığını» ifade etmiştir.

Bulgaristan'daki Türk varlığı, Başkan Jivkov dahil, pek çok Bulgar devlet adamı ve yetkilisi tarafından Bulgaristan'ın bir gerçeği olarak tanınmış; ayrıca sayısız denebilecek kadar resmî Bulgar belgesi, raporu vs. içinde vurgulanmıştır. Bulgar Anayasa'sının 45/7. maddesinde «Bulgar asıllı olmayan vatandaşların» kendi dillerinde eğitim görme hakları kaydedilirken Anayasa'yı hazırlayanların aklında Türkler değil de kim vardı sualine acaba Sayın Jivkov ne cevap vereceklerdir? Bulgaristan'da halen devam etmekte olan Türk varlığı tarihi, coğrafi, etnik, kültürel ve dini bakımlardan kendi kendini esasen kanıtlamıştır. Bu konuda Bulgarların çarpık yorumu kimseyi ne ikna edebilir ne kandırabilir.

Bulgar yönetimi etnik olarak saf bir Bulgaristan yaratmak için ülkesinde asırlardır varlığını sürdürmüş toplumlari, şiddete başvurma dahil, yok etme yolunu seçmiştir. «Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nde Türk yoktur» demek mesnedsiz bir iddia olduğu kadar ırkçı bir zihniyeti de sergilemektedir. Bu iddia üzerine bina edilen uygulamalar iki komşu ülke ilişkilerinde mevcut olmaması gereken sorunlar yaratmıştır.

Bu meselelerin aşılabilmesi için Bulgaristan yöneticilerinin makul ve sorumlu bir tutum ittihazi suretiyle siyasi gerçekçiliğe dönmelerini dileriz.

AÇIKLAMA

23 Haziran 1987

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir, Avrupa Parlamentosunun 18 Haziran 1987 tarihinde kabul ettiği «Ermeni Sorununa Siyasi Bir Çözüm» başlıklı, haksız ve tek yanlı karar ile ilgili olarak bugün saat 11.00'de 12'lerin Ankara Büyükelçilerini Bakanlığa davet etmiş ve Türk Hükümetinin, TBMM'nin ve kamuoyunun tepkilerini dile getirmiştir.

Müsteşar Kandemir, AET ülkeleri temsilcilerine Türklerle Ermeniler arasında asırlardan beri mevcut olan dostluk ilişkileri hakkında kısaca bilgi verdikten sonra bugün Ermenilerce soykırım olarak tanıtılmak istenen olayların hakiki veçhesine değinmiş, tehcir yasası ve uygulamasının soykırım olarak kabul edilmesinin vahim bir tarihi hata olacağını vurgulayarak, soykırım iddiasının bütünüyle yanlış olduğunu, zira, soykırımında bir ırkın toptan ortadan kaldırılmasının sözkonusu olduğunu, oysa Osmanlı İmparatorluğunda Birinci Dünya Harbinin çetin şartlarında dahî İstanbul'daki ve ülkenin batısındaki Ermenilerin tehirden etkilenmediklerini belirterek konunun siyasi değil tarihi bir nitelik taşıdığını, bu itibarla da konunun tartışma yerinin Avrupa Parlamentosu olmadığını ifade etmiştir. Müsteşar Kandemir, durum böyle iken, Avrupa Parlamentosunun bir tarihçiler heyeti gibi hareket edip, tarihçilerin dahi senelerce üzerinde tartıştıkları ve karara bağlayamadıkları bir konuyu tek bir celsede ve belli görüşleri temsil eden azınlık oylarıyla karara bağlamalarının Parliamentonun ne denli bir ön yargı ile hareket ettiğine bariz bir örnek oluşturduğuna dikkati çekerek, bu kararı esefle karşıladığımızı ve reddettiğimizi bildirmiştir.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı, daha sonra, Ermenilerin amacının geçmiş olaylardan Türkleri sorumlu tutmak ve bilahare tazminat ve toprak talep etmek olduğunu belirtmiş ve bu kararın Ermeni amaçlarına bir destek teşkil edeceğini söyleyerek Avrupa Parlamentosunun böylece teröre yeşil ışık yakmış olduğunu ve bunun sorumluluğundan da kaçınamayacağını ifade etmiştir.

Kararda Kıbrıs ve Türk - Yunan sorunları, Türk demokrasisi, azınlıklar gibi konulara da değinilmiş olduğuna işaret eden Müsteşar Kandemir bütün bunların Türkiye aleyhine tezgahlanan oyunları ve arkasında kimlerin bulunduğunu ortaya koyduğunu söylemiştir. Devamlı, Hükümetimizin ve kamuoyumuzun böyle bir kararın kabul edilmesi halinde göstereceği tepki peşinen bilindiği halde böyle bir kararın bile bile

çıkması olmasının ve kararda yukarıdaki şekilde bir bağlantı kurulmuş olmasının Türkiye - Toplum ilişkilerinin sabote edilmek istendiği niyetini açıkça gözler önüne serdiğine işaret etmiştir.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nüzhet Kandemir son olarak, Avrupa Parlamentosunda kabul edilmiş bulunan bu utanç verici kararın Türkiye - AET ilişkileri üzerinde icra edebileceği olumsuz etkilerinin giderilmesini teminen Toplum üyesi hükümetlerin kendilerini alenen bu karardan soyutlamalarını ve bunun somut örneklerini vermelerini beklediğimizi bildirmiştir.

İstanbul, 15 Ocak 1972

Yurt dışı temsilciliklerimize ve Ankara'daki diğer kuruluşlarımıza gönderilmek üzere aşağıdaki şekilde tasnif edilmiştir:

1 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

2 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

3 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

4 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

5 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

6 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

7 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

8 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

9 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

10 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

11 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

12 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

13 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

14 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

15 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

16 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

17 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

18 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

19 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

20 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

21 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

22 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

23 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

24 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

25 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

26 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

27 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

28 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

29 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

30 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

31 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

32 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

33 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

34 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

35 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

36 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

37 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

38 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

39 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

40 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

41 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

42 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

43 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

44 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

45 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

46 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

47 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

48 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

49 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

50 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

51 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

52 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

53 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

54 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

55 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

56 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

57 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

58 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

59 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

60 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

61 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

62 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

63 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

64 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

65 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

66 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

67 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

68 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

69 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

70 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

71 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

72 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

73 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

74 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

75 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

76 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

77 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

78 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

79 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

80 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

81 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

82 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

83 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

84 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

85 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

86 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

87 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

88 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

89 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

90 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

91 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

92 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

93 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

94 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

95 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

96 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

97 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

98 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

99 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

100 - Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığına 1 adet

AÇIKLAMA

21 Temmuz 1987

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, İran - Irak savaşının sona erdirilmesi amacıyla 20 Temmuz günü bir Karar Tasarısı kabul etmiştir. Mezkûr kararın, Güvenlik Konseyinin tüm üyelerinin desteğini sağlamış olması dikkati çeken önemli bir husustur.

Bu gelişme de göstermektedir ki, milletlerarası camia, iki komşu ülke arasında 7 yıldır süren kanlı savaşın biran önce sona ermesini, barış ve sükûnun süratle tesisini arzulamaktadır.

Barışın gerçekleşmesi için savaşın başlangıcından beri hem ikili, hem milletlerarası alanda yoğun çaba sarfeden Türkiye, Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilen kararın iki komşu ülke arasındaki savaşın sona erdirilerek, adil, şerefli ve kalıcı bir barışın kurulmasına katkıda bulunmasını samimiyetle arzulamakta ve ihtilafa doğrudan taraf ülkelerin ortaya çıkan bu fırsatı değerlendirmelerini temenni etmektedir.

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

AÇIKLAMA

8 Ağustos 1987

Ermeni karar tasarısının görüşülmesine dair öneri, 7 Ağustos 1987 tarihinde ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulunda usul yönünden uygulanarak reddedilmiştir.

Türkiye, öteden beri, mazide kalmış tarihi olaylar hakkında ABD Kongresi gibi siyasi kurumların bir karar almasının fevkalade yanlış olacağını, bu olayların değerlendirilmesinin tarihçilere ait bir konu olması gerektiğini, kaldı ki Türkiye'ye atfedilen iddiaların tarihçiler arasında dahi halen de tartışma konusu teşkil ettiğini, Ermenilerin tartışmalı olan bu hususları tek yanlı olarak saptırmak suretiyle dünya kamu oyunu yanıtlmaya yeltendiklerini vurgulayagelmiştir.

ABD Temsilciler Meclisinin aldığı red kararı, bu gerçeklerin kabul edildiğinin göstergesi ve sağduyunun art niyete galebesidir.

Kararın bu şekilde tecelli etmiş olması, Türk - ABD ilişkilerinin geleceği açısından olumlu bir gelişmedir.

DİŐİŐLERİ BAKANLIĞI SÖZCÜŐÜ BÜYÜKELÇİ İNAL BATU'NUN BİR SORUYA CEVABEN İFADELERİ

9 Eylül 1987

Bulgaristan Komünist Partisi Politbürosu'nun 10 Ağustos 1987 tarihinde aldığı bir kararla 3 Mart'ı «Türk boyunduruğundan kurtuluş günü» adı altında resmi tatil olarak ilan etmiş olması son zamanlarda bütün dünyanın dikkatlerini üzerine çekmeye başlayan Bulgar zihniyetinin yeni bir tezahürünü teşkil etmektedir.

Bilindiği gibi 3 Mart 1878'de Doksanüç harbine son veren Ayastefanos Anlaşmasının imzalanmasıyla Bulgarlar bugünkü Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye topraklarının bir kısmını da içine alan büyük bir Bulgaristan kurulması hayallerini gerçekleştirdiklerini sanmışlardı. Bilahare daha gerçekçi sınırlara çekilme durumunda kalan Bulgarlar 3 Mart'ı Krallık devrinde uzun süre milli gün olarak kutlamışlardı. 1944 yılından itibaren de bir süre bu kutlamadan vazgeçmişler, ancak daha sonra aynı günü «Bulgaristan'ın Osmanlı boyunduruğundan kurtuluş günü» adı altında tekrar kutlamaya başlamışlar; bununla beraber 3 Mart'ı resmi bayramlar arasına almamışlardır.

Doksanüç Harbi Osmanlı ve Rus ordularında büyük zayıyata yolarken bütün harp boyunca sadece birkaç yüz kayıp veren Bulgarların bu harpten nasıl olup da bir milli gün çıkardıkları sualinin tabiatıyla sorulması gerekir. Bulgaristan'a komşu bir ülkede yayınlanan bir gazetenin, Politbüro'nun bu kararını Bulgaristan'ın başka devletlerin toprakları üzerinde beslemekte olduğu emellere resmi bir hüviyet vermiş olduğu şeklinde yorumlamış olması da ayrıca dikkat çekmektedir.

Son yıllarda ülkelerindeki siyasi, ekonomik ve sosyal sorunların artması karşısında milliyetçilik duygularını kamçılama yolunu seçen Bulgar yöneticileri son kararları ile komşuluk anlayışlarının ne olduğunu bir kez daha sergilemişlerdir. Bu tutumları aynı zamanda ülkelerindeki Türk azınlığına reva gördükleri zulüm ve zorla eritme politikasına yol açan zihniyetin de yeni bir tezahürüdür. Ülkenin Türk ve Bulgar nüfusu arasında ayrılık yaratarak Bulgaristan'daki Türkleri bu derece karşısına almanın akıllı bir davranış olmadığını zaman gösterecektir. Temennimiz, akli selimin galebe çalması ve Bulgar yöneticilerinin insanlar ve milletler arasında gerçek ve kalıcı dostluğun şartlarını idrâk etmeleridir.

AÇIKLAMA

13 Kasım 1987

Türkiye'nin İran - Irak savaşına ilişkin tutumu ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (ECO) geleceği hakkında 12 Kasım 1987 tarihli basında yayımlanan bir haberin bazı yanlış anlamalara yol açabileceği düşünüldüğü cihetle, aşağıdaki hususların tavrına ihtiyaç duyulmuştur:

Türkiye, İran - Irak savaşının başından beri her iki ülke arasında tam bir tarafsızlık politikası izlemektedir ve bu politikayı sürdürmeye kararlıdır.

Türkiye, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin oy birliği ile kabul ettiği 598 sayılı kararın İran ile Irak arasında kalıcı bir barışın tesisine imkan vermesini samimiyetle temenni etmekte ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin bu yoldaki çabalarını desteklemektedir.

İlgili ülkelerle Devlet Başkanı ve Başbakan düzeyinde teati edilen mesajları ve sürdürülen temas ve istişareleri Türkiye'nin benimsediği bu temel yaklaşımların dışında mütalaa etmek mümkün değildir.

Çeşitli vesilelerle açıklandığı gibi, Türkiye bölge ülkeleri ile yaptığı bu temas ve istişarelerle mevcut gerginliklerin azaltılmasına, ilgili ülkeler arasında diyalog tesisine ve barış için gerekli ortamın oluşturulmasına katkıda bulunmaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin izlediği samimi aktif tarafsızlık politikası ilgili tüm ülkeler tarafından memnuniyet ve takdirle karşılanmakta ve bu ülkelerle arasında mevcut bulunan yakın dostluk ve karşılıklı itimat havasının güçlendirilmesine yardımcı olmaktadır.

Türkiye'nin bu gayretlerinin herhangi bir ülke tarafından barışa yönelik çabaların olumlu bir sonuca varmasını geciktirme istikametinde kullanılmakta olduğu şeklindeki iddialar gerçeklere uygun değildir.

Diğer taraftan, Türkiye, İran ve Pakistan'ın üyesi bulunduğu Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın kuruluş amacının dışında bir yapıya kavuşturulması düşünülmemekte ve zaten bu yönde herhangi bir çalışma da bulunmamaktadır.

**RUM YÖNETİMİNİN KIBRIS SORUNUNUN BM GENEL KURULUNDA
GÖRÜŞÜLMESİ TALEBİNİ GERİYE ÇEKMEŞİ KONUSUNDAKİ
SORULARA CEVABEN DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI SÖZCÜSÜ
BÜYÜKELÇİ İNAL BATU'NUN YAPTIĞI AÇIKLAMA**

17 Kasım 1987

Rum Yönetimi, Kıbrıs sorununun BM Genel Kurulu'nda görüşülmesini sağlamak yolunda uzun süredir yoğun çabalar sarfetmekte idi. BM üyesi ülkelerin büyük çoğunluğunun sorumlu bir tavır takınarak Rumların bu girişimlerine karşı çıkmaları üzerine, Rum Yönetimi görüşme talebini geri çekmek zorunda kalmıştır.

Ortaya çıkan bu durum uluslararası camianın artık Kıbrıs konusundaki gerçekleri gittikçe daha iyi anlamakta bulunduğunu ve Rum tarafının esas niyetlerini isabetle teşhis ederek kendilerine artık gözü kapalı destek verme eğiliminde olmadığını göstermiştir.

Ötedenberi Kıbrıs sorununa, iki tarafın eşitlik esasına dayalı müzakereler yoluyla BMGS'nin Çerçeve Anlaşması Taslağının oluşturduğu zemin üzerine kurulacak iki uluslu ve iki kesimli bir federal çözüm bulunmasından yana olan Türkiye, bu sonucu memnunlukla karşılamakta ve Rum Yönetiminin de nihayet gerçekleri idrak ederek Kıbrıs Türkleriyle 29 Mart 1986 anlaşmasını müzakere etmek üzere masaya oturacağını ümit etmektedir.

AÇIKLAMA

20 Kasım 1987

Yunan Hükümet Sözcüsünün Yunanistan'da Türk azınlığı bulunmadığına dair dünkü açıklaması hayretle karşılanmıştır. Bu azınlık dini itibarile Müslüman, tabiyet olarak Yunan, dil, kültür ve etnik bakımdan ise Türktür. Bu gerçek herhangi bir Yunan yetkilisinin Atina'da masa başında yapacağı beyanlarla değiştirilemeyecek kadar sağlam ve kesindir.

Batı Trakya'da Türkçe eğitim yapan okullar, bu hususta iki ülke hükümetleri arasında yapılmış anlaşma ve mutabakat, Türkçe olarak muntazaman yayımlanan gazete ve dergiler, yıllardır mevcut olan Türk Dernekleri gibi inkâri mümkün olmayan hususlar, Batı Trakya'daki azınlığın Türk olduğunun somut göstergeleridir.

Diğer yandan, Yunan Hükümet Sözcüsü Batı Trakya'daki soydaşlarımızın her türlü haktan tam bir eşitlikle yararlandıklarını, hiç bir sıkıntıları bulunmadığını söylemiştir. Bu konuda söz sahibinin başkılara ve ayırıcı uygulamalara hedef teşkil eden soydaşlarımız olması gerekir. Nitekim, geçenlerde Eylül ayı sonlarında Selanik'de yapılan «Demokrasi ve İnsan Hakları» toplantısına azınlık mensuplarınca gönderilen telgraf ve başvurular gerçek dışı beyanlarla saklanmaya çalışılan durumun ne olduğunu açıklıkla gözler önüne sermiştir.

**ABD VE SSCB ARASINDA ORTA MENZİLLİ NÜKLEER
FÜZELERİN TASFİYESİ KONUSUNDA DÜN WAŞİNGTON'DA
İMZALANAN ANDLAŞMA HAKKINDA DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
SÖZCÜSÜ BÜYÜKELÇİ İNAL BATU ŞUNLARI SÖYLEMİŞTİR :**

9 Aralık 1987

Karada konuşlandırılmış orta menzilli füzelerin tasfiyesini öngören andlaşmanın, ABD ve Sovyetler Birliği liderleri arasında dün Waşington'da imzalanmış olmasını Türkiye büyük memnunlukla karşılamıştır. Andlaşma, Doğu - Batı ilişkileri çerçevesinde değerlendirildiğinde tarihi bir adım olarak görülmekte ve bundan sonra silahsızlanma alanında yapılacak çalışmalar için güzel bir örnek oluşturmaktadır.

Bundan önce de çeşitli vesilelerle belirttiğimiz gibi orta menzilli nükleer silahlar alanında gerçekleşen bu Andlaşmanın, Doğu - Batı arasındaki güven ortamının güçlenmesine imkan vereceğini ve bunun silahsızlanmanın diğer alanlarında da olumlu gelişmelere yol açacağını umuyoruz ve temenni ediyoruz. Biz, silahların kontrolü sürecinin nükleer, kimyasal ve klasik boyutlarıyla bir bütün olması gerektiği ve nihai amacın güvenlik ve istikrarın güçlendirilmesi olduğu görüşündeyiz.

AÇIKLAMA

16 Aralık 1987

INF Anlaşması ile sonuçlanan süreç sırasında memnunluğumuzu her vesileyle beyan ederek silahsızlanma konusunda olumlu ve yapıcı bir tutumu sürekli olarak sergiledik. Gorbacov'un anlaşmanın imzalanmasından sonra Washington'da yaptığı beyanattaki ifadelerin münhasıran Türkiye'yi hedef almadığı gerek Sayın Başbakanımız tarafından, gerek Ankara'da Sovyet yetkililerce açıklandı. Şimdi Moskova Radyosunun Türkiye'de konuşlandırılmış olan silahlara ilişkin bazı yayınları dikkati çekiyor. Sözkonusu silahlar NATO Anlaşmalarını gözönüne alan ulusal kararlara bağlı olarak ve tamamen savunma amacıyla konuşlandırılmıştır. Türkiye'nin hiçbir ülkeye karşı tehdit amacıyla askeri tertiplere girmediğini bu vesileyle vurgulamak isteriz.

DIŞIŞLERİ BAKANİ VAHİT HALEFOĞLU TARAFINDAN YAPILAN AÇIKLAMA

16 Aralık 1987

İsrail'in işgal altındaki Arap topraklarında aldığı zorlayıcı tedbir ve başvurduğu uygulamalar, bu topraklarda yaşayan Filistinliler ile İsrail kuvvetleri arasında birçok masum insanın can kaybına uğradığı yeni olayların patlak vermesine yol açmıştır.

Türkiye, daha öncede birçok kez belirttiği gibi bu olaylardan samimiyetle üzüntü duymakta, işgal altındaki Arap topraklarında yaşayan yerli halkın insan haklarını ihlal eden keyfi İsrail tedbir ve uygulamalarını kınamakta ve bu şiddet hareketlerine son vermesi hususunda İsrail'e çağrıda bulunmaktadır.

İsrail; bu konuda uluslararası camianın öteden beri kendisine yapageldiği çağrıya uymak, işgal altındaki topraklarda yaşayan halkın demokratik gereksinmelerine ve haklı arzu ve taleplerine gerekli duyarlılığı göstermek, hakkaniyet ve adalet ilkeleri çerçevesinde üzerine düşen görevleri yerine getirmek sorumluluğu altındadır.

Diğer taraftan, İsrail Birliklerinin Lübnan topraklarında yeni bir harekate giriştikleri istikametinde mevcut haberler ayrıca endişe vericidir. İsrail'in bağımsız bir ülkenin hükümrانlık ve toprak bütünlüğünü ihlal etmek yanında Orta Doğu'da mevcut gerginliği tırmandırıcı, bölge ve dünya barışını tehdit edici bu gibi hareketlerden titizlikle kaçınması gereğini burada bir kez daha vurgulamak isterim.

DIŞIŞLERİ BAKANİ VAHİT HALEFOĞLU'NUN VEDA MESAJI

Dışışleri Bakanlığının Değerli Mensupları,

Sevgili MeslekdaŐlarım,

Dört yıldan beri sürdürdüğüm Dışışleri Bakanlığı görevimden ayrılırken bazı düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Genç bir memur olarak girdiğim Dışışleri Bakanlığı'nda bütün kademelerde çalıştıktan, Devletimizi Büyükelçi sıfatıyla uzun yıllar yurt dışında temsil ettikten sonra, tevcih edilen Dışışleri Bakanlığı görevini üstlenmek bana büyük gurur ve haz vermiştir. Birçoğunuzu yurt içinde ve yurt dışında görev başında tanımak fırsatını buldum. Türk Devletine ve Türk Milletine yakıŐan vakarımız, titiz bir gayretle çalışmanız ve yüksek seçiyeniz benim için daima iftihar kaynağı olmuştur.

Görev sürem içinde Dışışleri Bakanlığı'nın bütün icraatının siyasi sorumluluğunu zevkle üstlendim. Sağlanan başarılarda ise sizlerin liyakat eseri olan gayretli çabalarımızın payı büyüktür. Dışışleri Bakanlığı mensupları zor şartlar altında, görevlerini büyük fedakârlık ve cesaretle yapmışlardır. Hepinize şükranlarımı sunuyorum. Görevi başında şehit olan arkadaşlarımızı saygı ve tazimle anıyorum.

Değerli Arkadaşlarım,

Bu vesile ile dışı politikada alanında son dört yıllık icraatımızı sizinle birlikte kısaca değerlendirmek istiyorum. 1983 yılı sonunda görevi devraldığımızda Türkiye, millî birliğini, bütünlüğünü, yurt içinde kamu düzenini ve huzuru yeniden tesis edebilmek için ağır fedakârlık gerektiren bir dönemi tamamlamıŐtı. O dönemin koŐullarının gereği olan siyasi kısıtlamalar pekçok ülke ve uluslararası kuruluş tarafından yeterince hoŐgörüyü karŐılanmamıŐ ve Türkiye'nin özellikle Batı dünyası ile ilişkilerinde bu nedenle büyük güçlükler ortaya çıkmıŐtı. Seçimle gelen parlamentonun çalışmalarına ara verildiği için Avrupa Konseyi Parlamento Meclisi'nde Türkiye temsil edilmiyordu. Sıramız geldiği halde aynı kuruluşun Bakanlar Komitesi başkanlığını üstlenmekten sarfınazar etmek zorunda kalmıŐtık. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nda beş Avrupa ülkesi Türkiye'de insan haklarının ihlâl edildiği iddiasıyla dava açmışlardı. Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimiz fiilen dondurulmuŐtu. Ortaklık Anlaşmasının öngördüğu mekanizmaların hiçbirini çalışmıyordu. Birçok Avrupa ülkesi ile ikili ilişkilerimiz de zor dönemden geçmekteydi. Üst düzeydeki ikili temaslar yok denecek kadar azalmıŐtı. Göreve geldiğimde ilk katıldığım bazı uluslararası toplantılarda bir kısım Batılı Dışışleri Bakanlarının mesafeli tavrını daima acı verici bir anı olarak hatırlayacağım. ABD ile siyasi işbirliğimiz sürüyordu, ancak mev-

cut anlaşmaların uygulanmasında ortaya çıkan bazı güçlükler ve eksiklikler bu ilişkilerin daha sağlıklı zemine oturtulmasını zorunlu kılıyordu. Bazı çevreler Avrupa'da olduğu gibi ABD'de de ülkemize karşı faaliyetlerini sürdürüyorlardı Kısaca ifade etmek gerekirse, Türkiye, mensubu bulunduğu Batı camiasından adeta dışlanmış durumdaydı.

Sözünü ettiğim bu koşullar ile bugün ulaştığımız durum karşılaştırıldığında dış politika alanında sağladığımız sonuçlar açıkça görülecektir.

Batı dünyası ile temaslarımızda Türk Milletinin demokrasiyi vazgeçilmez bir yaşam biçimi olarak kabul ettiğini ısrarla vurguladık. Attığımız somut adımlarla da demokrasiyi güçlendirme hususundaki azmimizi ortaya koyduk. Bu gayretlerimizin neticesinde Avrupa Konseyi ile mevcut bütün sorunlarımız çözüme kavuşturulmuştur. Türk milletvekilleri Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisine katılmaktadırlar. Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvuran beş ülke ile dostane çözüme varılmış ve bu ülkeler davalarını geri çekmişlerdir. Nihayet Türkiye, ısrarlı çabalarımızın ve girişimlerimizin sonunda, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi başkanlığı görevini altı ay süreyle sürdürmüş, Konseyin çalışmalarına aktif katkıda bulunmuş ve çeşitli uluslararası faaliyetlerde Avrupa Konseyi'ni temsil etmiştir.

Demokrasi alanında attığımız adımlar Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile ilişkilerinin canlandırılmasına da imkân vermiştir. Geçen yıl içinde, Ortaklık Konseyi'nin Dışişleri Bakanları düzeyinde toplanması sağlanmıştır. Ayrıca, Toplulukla, Dışişleri Bakanlarının katıldığı siyasi istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin insan hakları alanındaki samimi yaklaşımının en belirgin göstergelerinden biri Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na bireysel başvurusu hakkını tanımamız olmuştur.

Bu gelişmeler, Türkiye'nin Batı camiası ile her alandaki ilişkilerini süratle geliştirmesine olanak sağlayan bir ortam yaratmıştır. Bu çabaların sonucunda yaratılan elverişli koşullar, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na tam üyelik başvurusunda bulunmasını mümkün kılmıştır. Türkiye'nin tarihi gelişiminin ve Batı Avrupa ile bütünleşme hedefinin tabii sonucunu teşkil eden Avrupa Topluluğuna katılmak, siyasî, ekonomik ve diğer alanlarda Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasının en sağlıklı yolu olacaktır. Türkiye'nin görülebilir bir gelecekte Avrupa Topluluğuna tam üye olarak katılacağından kuşku duymuyorum. Türkiye'yi bu amaca ulaştıracak tarihî bir adım atmış olmanın kıvançını duyuyoruz. Ayrıca Türkiye'nin, Avrupa'da bilimsel işbirliğinin en önemli kuruluşu haline gelen EUREKA'ya tam üye olarak katılması sağlanmıştır. Bu, ülkemizin bilim ve teknik alanındaki gelişmesini ileri boyutlara ulaştırabilecek önemli bir atılım teşkil etmiştir.

Yaptığımız çeşitli beyanlarda ve açıklamalarda, bir yandan Türkiye'nin NATO İttifakı'nın güvenilir bir üyesi olduğunu vurguladık, bir yandan da Avrupa'nın siyasi, ekonomik ve askerî entegrasyonunun bir bütün oluşturduğu, bu itibarla Türkiye'nin sadece askerî entegrasyon içinde tutulup, Batı Avrupa'nın siyasi ve ekonomik bütünleşmesinin dışında düşünülmemeyeceği görüşünü kuvvetle savunduk. Türkiye'nin bu konudaki kararlılığının muhataplarımızca gayet iyi anlaşıldığını sanıyorum.

ABD ile ilişkilerimizi her iki ülkenin de menfaatine hizmet eden karşılıklı yükümlülük dengesine oturtmak için büyük çaba sarfettik. Bu ilişkileri yabancı unsurlardan arındırmak için her türlü gayreti gösterdik. ABD Kongresi'nde zaman zaman ortaya çıkan ve Türk kamuoyunda haklı duyarlılık uyandıran konulardaki tepkimizi en açık biçimde ifade etmekten çekinmedik. Şunu memnuniyetle belirtmek isterim ki, ABD Yönetimi ile bu konularda görüş birliği sağlamış bulunmaktayız. İki hükümetin paylaştığı bu görüşler 16 Mart 1987 tarihinde ABD Dışişleri Bakanı ile imzaladığım Ek Mektup'ta ifadesini bulmuştur. Ancak, Kongre'nin ilgili komitelerinde ortaya çıkan bazı olumsuz gelişmeler, bizi bu mektubun onaylanmasını ertelemek zorunda bırakmıştır. Türkiye ile ABD arasında mevcut bulunan ortak menfaatler her iki taraf için de büyük önem taşımaktadır. Üçüncü ülkelerin ve bazı etnik grupların bunları zedelemesine müsaade edilmemelidir. Türkiye'nin Yönetim ve Kongre nezdinde yaptığı ısrarlı girişimler neticesinde Türk Milletini rencide edecek Ermeni yanlısı karar tasarısının bertaraf edilmesi mümkün olmuştur. Ekonomi, ticaret ve diğer işbirliği alanlarında da azımsanmayacak mesafe katettik. Çeşitli güçlüklerle rağmen ABD'ye ihracatımızı 5-6 yıl öncesine nazaran üç misli arttırmak mümkün olmuştur. Ortak savaş uçağı ve uçak motoru imali gibi dev projeler sonuçlandırılmıştır. ABD bankalarının ve yatırımcılarının gittikçe artan ölçüde Türk ekonomisine katkıda bulunmaları temin edilmiştir. Pekçok alanda daha ileri adımlar atılması için gerekli zemin hazırlanmıştır.

Gerek ABD, gerek Batı Avrupa ülkeleriyle çok sayıda üst düzeyde resmî temas ve ziyaret gerçekleştirilmiştir. Artık kimse Türkiye'nin Batı camiasında yalnızlık içinde bulunduğunu iddia edememektedir. Demokrazi ve insan hakları alanlarında ülkemize yönelik bazı ağır eleştiriler artık geçmişe mal olmuştur.

Bu vesile ile, uzun zamandan beri mesafeli ilişkiler sürdürdüğümüz Fransa ile son birkaç yıl içinde yakın dostluk ve işbirliği ortamı tesis edebilmiş olmaktan duyduğumuz memnuniyeti bilhassa belirtmek isterim.

Bölge ülkeleriyle ilişkilerimizde gözde görülür canlanma mevcuttur. Bazı bölge ülkeleriyle Cumhurbaşkanı ve Başbakan düzeyinde yakın tarihteki ilk temaslar son bir iki yıl içinde gerçekleştirilmiştir. Türkiye, bölgede güven ve istikrar unsuru olduğunu kanıtlamıştır. İran ve Irak arasında savaşın başından beri İslâm Konferansı Örgütü Ekonomik ve Ticarî İşbirliği müstür. Türkiye'nin her iki ülkenin de güvenini kazandığı, İran ve Irak'ın karşılıklı menfaatlerinin korunmasını Türkiye'den talep etmeleri ile bir kere daha tescil edilmiştir. Bu diploması tarihinde pek ender görülen bir olaydır. Bu ülkelerle ekonomik ve ticarî işbirliğinde de büyük hamleler gerçekleştirilmiştir. Türkiye, İslâm Konferansı çerçevesinde çok yönlü ekonomik işbirliğinin öncülüğünü yapmaktadır. 1984 yılından beri İslâm Konferansı Örgütü Ekonomik ve Ticarî İşbirliği Daimi Komitesi'nin başkanlığını Sayın Cumhurbaşkanımız yürütmektedir. Türkiye, İran ve Pakistan arasındaki Ekonomik İşbirliği Örgütü'ne de canlılık kazandırılmıştır.

Son yıllar içinde Türkiye, gelişme yolundaki Afrika ülkelerine iktisadî ve teknik yardım yapılmasını öngören bir programı uygulamaya koymuştur. İnsanî ve ekonomik boyutlarıyla bu programın, fevkalâde güç şartlar altında yaşam mücadelesi veren ve kalkınma gayretlerini sürdüren dost ülkelere mütevazî ölçüde de olsa katkı sağlamasından milletçe gurur duyacağız.

Sovyetler Birliği ile uzun vadeli ekonomik ve ticarî ilişkileri geliştirecek anlaşmalar yapılmış, bedelinin büyük kısmı Türk ihraç ürünleriyle ödenecek olan Sovyet doğal gazının ithali mümkün olmuştur.

Türkiye, Doğu ile Batı arasında yumuşamanın ve işbirliğinin sağlanması, karşılıklı güvenin arttırılması ve silahların kontrolü alanlarında aktif çaba göstermiştir. Bu alanda kaybedilen gelişmeleri memnunlukla karşıladık, ancak bundan sonra da bazı adımların atılması gerektiğini vurguladık. Güvenliğimizi çok yakından ilgilendiren bu konunun bundan sonra da büyük dikkat ve titizlikle takip edileceğine eminim.

Uzun yıllardan beri devam eden Türk - Yunan ihtilafı ve Kıbrıs konularında, Türkiye'nin temel görüşleri ısrarla savunulmuş ve ulusal çıkarlarımızı koruma hususundaki kararlılığımız her vesileyle tescil edilmiştir. Neticede, Ege'de emrivakilere müsaade edilmemiş ve Kıbrıs'ta da temel görüşlerimizden hiçbir taviz verilmemiştir. Bu meselenin çözüme kavuşturulmasında sorumluluğun BM Genel Sekreteri'nin önerilerini reddeden Rum tarafına ait olduğu açıkça ortaya konulmuştur.

Bulgaristan'daki soydaşlarımıza karşı yürütülen insanlık dışı bas-kılar, ilgili bütün milletlerarası kuruluşlarda kuvvetle dile getirilmiş ve birçok ülkenin desteği sağlanmıştır. Bu konudaki kararlı tutumumuz-

dan en küçük taviz verilmemesine rağmen, 50'den fazla çocuğun Türkiye'deki ailelerine kavuşmaları sağlanmıştır.

Dış politika alanında elde ettiğimiz bütün sonuçları burada sıralamak tabii değildir. Gayet tabiidir ki, bu dönem içinde karşılaştığımız bazı güçlükler de olmuştur. Ancak, karşımıza çıkan bütün meselelerde daima Türkiye'nin millî menfaatlerini azami ölçüde korumayı amaçlayan bir tutum izlenmiştir.

Siyasî partilerimizin, basınıımızın, üniversitelerimizin, işçi ve işveren kuruluşlarımızın millî davalarımızda birlik ve bütünlük içinde hareket etmeleri bize daima kuvvet vermiştir. Dış politika konularını iç politika amaçları için kullanmamak Cumhuriyetin kuruluşundan beri muhafaza ettiğimiz güzel geleneklerimizden biridir. Biz de buna titizlikle uymaya çalıştık.

Dışişleri Bakanlığının çeşitli idarî sorunları mevcuttur. Arkadaşlarımızın kısıtlı imkânlar içinde görevlerini yerine getirirken ne gibi güçlüklerle katlanmak zorunda kaldıklarını biliyorum. Geçen dört yıl içinde Dışişleri mensuplarının çalışma şartlarını kolaylaştırmak ve daha çağdaş bir yapıya kavuşturmak için bazı adımlar attık. Bakanlığımızı bilgisayar sistemine geçirmek için gerekli yatırımları yaptık ve uygulamaya başladık. Yurt içinde ve yurt dışında yeni kançılaryalar, ikametgâhlar ve lojmanlar temin ettik. Bazı dış temsilciliklerimizde memurlarımızın maaşlarını bir ölçüde de olsa arttırma imkânını bulduk. Bununla beraber, açıkça belirtmek isterim ki, sınırlı olanaklar nedeniyle gerçekleştirebildiğimiz bu hususlar gerçek ihtiyacın ancak bir kısmını karşılayabilmıştır. Bakanlığımız mensupları yurt içinde ve yurt dışında çok daha iyi koşullarda çalışmaya ve yaşamaya layıktırlar. Bizden sonraki dönemde bu ihtiyaçların, Türkiye'nin gelişen imkânlarına paralel olarak daha geniş ölçüde karşılanacağına inanıyorum.

Bu vesileyle Dışişleri Mensupları Eşleri Dayanışma Derneği'nin sosyal ve kültürel alanlarda sarfettiği verimli gayretleri şükranla kaydetmek isterim. Nitekim bu derneğin çabaları sonucunda şehitlerimizin ailelerine yardım sağlanmış, çocuklarının yurt içi ve yurt dışındaki eğitim giderleri karşılanmış, Erzurum Üniversitesi'ne bir öğrenci yurdu kazandırılmış, sağlık kuruluşlarımıza yurt dışından modern araç ve gereçler temin edilmiş, Bakanlığımız personelinin çocukları için bir kreş açılmış ve bir otobüs temin edilmiştir. Ayrıca, çok sayıda sanat ve kültür faaliyeti gerçekleştirilmiş ve geliri Derneğin sosyal amaçlı faaliyetlerinde kullanılmak üzere Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına Türk bestecilerinin eserlerinden oluşan bir plâk yaptırılmıştır. Bu gayretlerin bundan sonra da aynı heyecanla sürdürülmesini samimiyetle temenni ediyorum.

Zor şartlara rağmen feragat ve azimle çalışan Dışişleri camiasının bizden sonraki hükümetler döneminde de, Atatürk'ün tesbit ettiği temel dış politika ilkelerine bağlı kalarak, daha da büyük başarılar kazanacağına yürekten inanıyorum. En büyük rehberimiz daima Türkiye'nin millî menfaatleri olacaktır. Hiçbir şart altında ülkemizin temel çıkarlarından taviz vermeyeceğinizden kuşku duymuyorum. Türkiye, dostluklarına sadık, menfaatlerini korumada kararlı, barış içinde refaha kavuşmaya azimli bir ülke olarak milletlerarası camiada gittikçe daha fazla güç ve itibar kazanacaktır. Türk Dışişleri camiası genç Cumhuriyetin dinamizmine ve yüzyıllarca varlığını korumuş bir imparatorluğun tecrübesine sahiptir. Dışişleri Bakanlığı, tecrübesi, gelenekleri ve yüksek yetenekli memurlarıyla Türk devlet idaresinde her zaman hak ettiği bir itibar sahibi olmuştur. Tarihimizin en güç dönemlerinde bile, Türk Devletini ayakta tutan başlıca kuruluşlar arasında Türk Hariciyesi daima şerefle yer almıştır. Gerek yurt içindeki saygınlığımızı gerek Türk diplomasisinin bugün dünyada sahip olduğu itibarlı yeri muhafaza etmek hepimize düşen meslek borcudur. Gerek görevinizde gerek sosyal yaşantınızda bu temel düşüncelerin gereğini lâyıkıyla yerine getireceğinizden eminim. Hepimiz görevlerimizi zaman içinde tamamlayarak bizden sonraki arkadaşlarımıza devredeceğiz. Yerimizi alacak kuşakların bizden daha yetenekli ve daha başarılı olacaklarına samimiyetle inanıyorum. Zamanı geldiğinde görevi devretmesini bilmenin bir fazilet olduğuna daima inanmışımdır. Bu bakımdan Dışişleri Bakanlığı görevini benden sonraki arkadaşıma gönül rahatlığıyla devrediyorum. Vazifesini vicdan huzuruyla tamamlamak, insanların ulaşabileceği başlıca mazhariyetlerden biridir. Bu düşüncelerle görevimden ayrılırken Bakanlığımızın bütün mensuplarına sağlık, başarı ve esenlikler diliyorum.

DIŞIŞLERİ BAKANİ A. MESUT YILMAZ'IN YENİ YIL MESAJI

30.12.1987

Değerli mesai arkadaşlarım,

Diőişleri Bakanı olarak görev aldığım 46. Cumhuriyet Hükümeti millî iradenin tek temsilcisi olan Yüce Meclisin güvenine mazhar olmuş ve çalışmalarına başlamış bulunmaktadır.

Hükümet programının ekte yer alan dış politikaya ilişkin bölümü, önümüzdeki dönemde, Bakanlığımızın uygulayacağı politikanın esaslarını ortaya koymaktadır. Bu itibarla hepimiz için bağlayıcı olan bu metnin dikkatle incelenmesi ve tüm çalışmalarımızda esas alınması gereği izahtan varestedir. Görüleceği gibi, bize verilen görev büyük Atatürk tarafından konulan temel ilkelerden sapmadan ve millî menfaatlerimizden ödün vermeden geçen hükümet tarafından izlenen aktif dış politikayı sürdürmektir. Siz değerli arkadaşlarımın katkılarıyla ve uyumlu bir çalışma ortamı içinde bu görevi başaracağımıza inanıyorum.

Bu arada, üç seneye yakın bir süre zaman zaman üstlendiğim Bakan Vekilliği sırasında kısmen tanıdığım ve memleketimizin en güzide kuruluşlarının başında yer aldığına hiç kuşku duymadığım Bakanlığımızın tüm değerli mensuplarının hak ve menfaatlerini korumayı, sorunlarıyla ilgilenmeyi Bakanlık makamının vecibelerinden birisi olarak gördüğümü ifade etmek isterim. Üzerinde önemle duracağım bir konu da Bakanlığımızın çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve çağdaş teknolojinin en ileri imkanlarına kavuşturulması olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle yeni başlayan 1988 yılının milletimize ve tüm insanlığa barış ve refah getirmesini, camiamızın tüm mensuplarına aileleriyle birlikte sağlıklı ve mutlu bir yıl geçirmelerini dilerim.

Dış politikamızın esası, Büyük Atatürk'ün tesis ettiği temel ilkelere istikametinde milli menfaatlarımızın en etkili şekilde korunması, bölgemizde ve dünyada barışın teminidir. Devletin devamlılığı dış politika felsefemizin temelini teşkil eder. Siyasi hayatta hassasiyet gösterilmesi zorunlu hususların başında dış politikanın bulunduğu inandırırız.

İktisadi gelişmemizin ve milli savunmamızın güçlendirilmesi, dış politikamızın ana hedefleri arasında yer almaktadır. Anavatan iktidarı döneminde Türkiye, mensubu bulunduğu Batı dünyası ile ilişkilerinde savunma ihtiyaçlarının yanısıra iktisadi menfaatlerimizi de en iyi şekilde sağlamaya yönelik daha aktif bir politika takip etmeye başlamıştır.

Türkiye, geleneksel dış politikasına uygun olarak, Doğu - Batı ilişkilerinin bugün ulaştığı önemli aşamada dünya barışının güçlendirilmesine ve silahların kontroluna yönelik çabaları desteklemektedir.

Hükümetimiz Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimize özel bir önem vermektedir. Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusu bizim iktidarımız tarafından yapılmıştır. Son yıllarda siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda gerçekleştirdiğimiz hamleler ve özellikle ekonomimizdeki büyük yapısal değişiklikler Avrupa Topluluğu'na üyeliğimizi kolaylaştıran bir zemin oluşturmaktadır. Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimizi, karşılıklı menfaatlerin dengelenmesini ön planda tutan bir anlayışla sürdüreceğiz.

ABD ile dostluk ve ittifak ilişkilerimizi karşılıklı menfaatlere hizmet edecek şekilde geliştirmeye kararlıyız.

Coğrafi mevkimizin, tarihi ve kültürel bağlarımızın icabı olarak Orta Doğu'daki ve dünyanın diğer bölgelerindeki İslam ülkeleriyle esasen tesis etmiş olduğumuz yakın dostluk ilişkilerini ve işbirliği imkanlarını daha da geliştirmek kararındayız. Türkiye, her ikisi de dostu ve komşusu olan İran ve Irak arasındaki savaşa bir an önce son verilerek ihtilafın barışçı yoldan çözümünü için titizlikle sürdürdüğü aktif taraflılık politikası çerçevesinde çaba göstermeye devam edecektir.

Orta Doğu'da adil ve kalıcı bir barışın ancak İsrail'in 1967'den beri işgal ettiği Arap topraklarından geri çekilmesi ve Filistinlilerin meşru haklarının tanınması suretiyle kurulabileceğine inanıyoruz. İsrail'in işgal altındaki Arap topraklarında yaşayan yerli halkın insan haklarını ihlal eden keyfi tedbirler ve uygulamalarını şiddetle kınıyoruz.

Kuzey komşumuz Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist devletlerle, egemenlik, bağımsızlık, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri çerçevesinde dostluk ve iyi komşuluk ilişkile-

rini geliştirmeyi, özellikle ekonomik ve ticari alandaki işbirliğini arttırmayı amaçlıyoruz.

Hükümetimiz, Türk ve Yunan milletlerinin dostluk isteğine inanmaktadır. İyi komşuluğun ve aynı ittifaka mensubiyetin de gereği olarak Yunanistan ile diyalog tesis etmek için şimdiye kadar olduğu gibi teğebbüslerimizi devam ettireceğiz. Ülkelerimiz arasında mevcut meselelerin ancak bu şekilde müzakere yoluyla çözüme kavuşturulabileceğine inanıyoruz.

Kıbrıs için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından hazırlanan 29 Mart 1987 tarihli Çerçeve Anlaşma taslağını Ada'da adil ve kalıcı barışı kuracak bir çözümler olarak görüyoruz. Türkiye'nin Kıbrıs Türk Toplumunun can ve mal güvenliğini korumayı ve garanti etmeyi sürdüreceğini de bilhassa belirtmek istiyorum.

Bulgaristan'daki soydaşlarımızın ikili ve milletlerarası anlaşmalarla tanınmiş bulunan haklarına saygı gösterilmesi ve arzu eden soydaşlarımızın Türkiye'ye göç etmelerine izin verilmesi için her türlü gayreti göstermeye devam edeceğiz.

Hükümetimiz Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika ülkeleriyle de ilişkilerini geliştirmek için gayret gösterecektir.

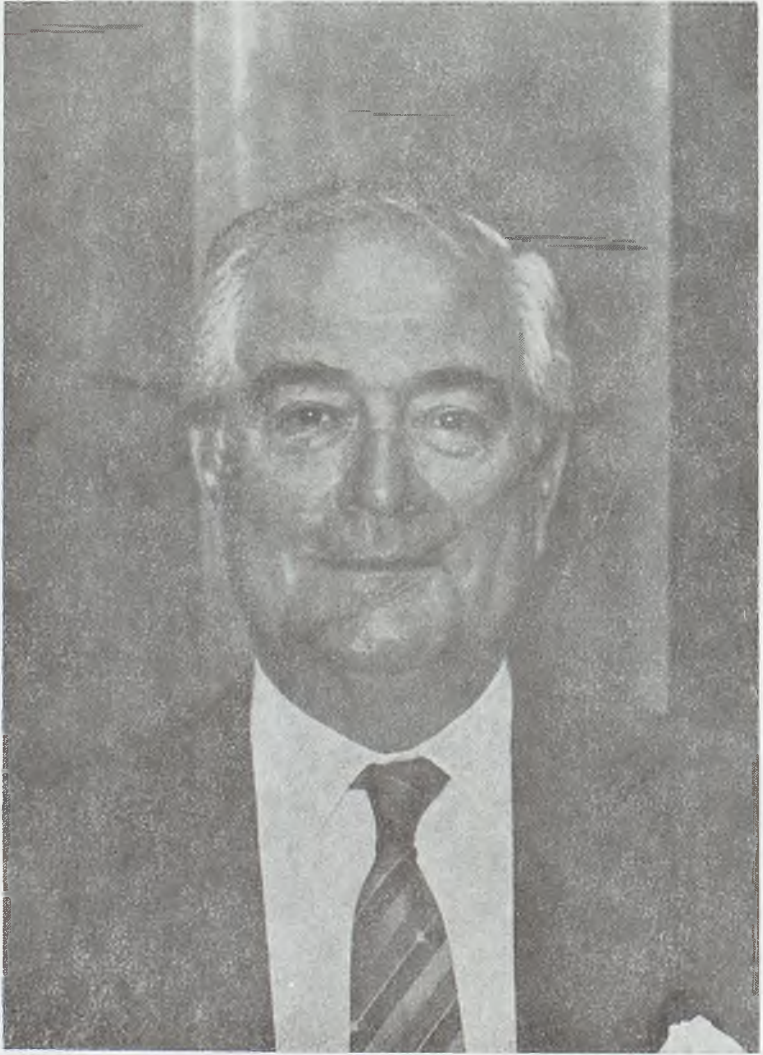
Tarihi gerçekleri tahrif eden bazı Ermeni iddialarına karşı dünya kamuoyunu etkili bir şekilde aydınlatmaya devam edeceğiz.

Türkiye'nin son dört yıldan beri yürüttüğü dış politika daha önceki yıllarla mukayese edilemeyecek bir seviye ve etkinliğe erişmiştir. İşlam Konferansı çerçevesindeki İşlam Ülkeleri Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) Başkanlığı, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) dönem başkanlığı, Avrupa Konseyi dönem başkanlığı, milletvekillerimizin Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nde yerlerini almaları, Türkiye'nin Avrupa Bilimsel İşbirliği Teşkilatı EUREKA'ya tam üye olması önemli gelişmelerdir.

Çok sayıda devlet adamı Türkiye'yi ziyaret etmiş, bir çok ülkeyle ilişkilerimize canlılık kazandırılmıştır. Orta Doğu meselelerinde Türkiye'nin tutumu ve oynadığı rol ilgili bütün ülkelerin takdirini toplamış, dış politika itibarımızı arttırmıştır.

Hükümetimiz önümüzdeki dönemde bütün bu alanlarda milli menfaatlerimizi en iyi şekilde koruyacak istikamette faaliyet göstermeye devam edecektir. Ayrıca, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerinin en iyi şekilde korunması için gayretlerimizi titizlikle sürdüreceğiz.

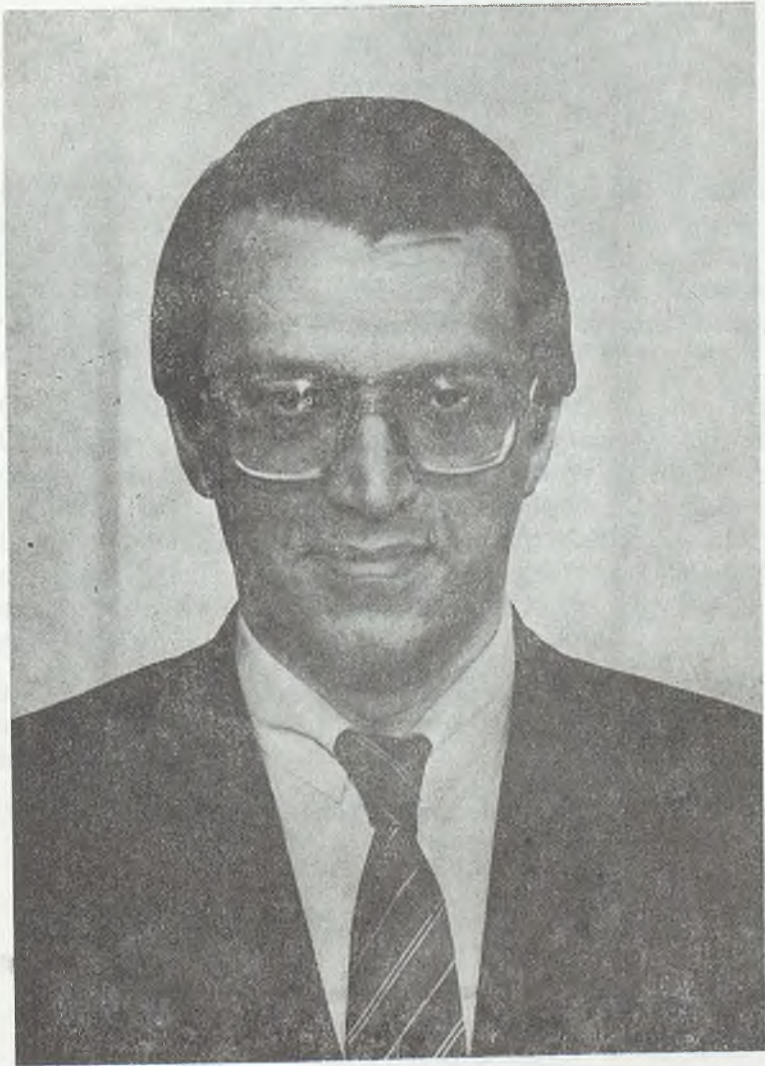
4. ÜST YÖNETİCİLER

Vahit HALEFOĞLU

Dışışleri Bakanı

13.12.1983 - 21.12.1987

A. Mesut YILMAZ

Dışışleri Bakanı

21.12.1987 -

DIŞIŞLERİ BAKANİ

A. MESUT YILMAZ'IN

ÖZGEÇMİŐİ

1947 İstanbul doğumludur. İstanbul Erkek Lisesini bitirdi. 1971 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümünden mezun oldu. 1972 - 74 yıllarında Almanya'da Köln Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesinde Yüksek lisans çalışması yaptı. 1975 - 1983 yıllarında, kimya, tekstil ve ulaştırma sektörlerinde çalışan çeőtli özel şirketlerde yönetici olarak görev aldı.

1983 Mayıs ayında Turgut Özal'ın liderliğinde kurulan Anavatan Partisi'nin Kurucu Üyesi ve Genel Başkan Yardımcısı oldu. Aynı yıl Kasım ayında yapılan genel seçimlerde Rize Milletvekili seçildi ve Aralık ayında kurulan Özal Hükümetinde Enformasyondan sorumlu Devlet Bakanlığına ve Hükümet Sözcülüğüne atandı. 1986 Ekim ayında yapılan Hükümet değişikliğinde Kültür ve Turizm Bakanı oldu. A. Mesut Yılmaz, bu dönemde Türkiye - Federal Almanya ve Türkiye - Yugoslavya Karma Ekonomik Komisyonlarının Başkanlığını da yürüttü.

29 Kasım 1987 genel seçimlerinde yeniden Rize Milletvekili seçildi. 21 Aralık 1987 tarihinde kurulan İkinci Özal Hükümetinde Dışışleri Bakanlığına atandı.

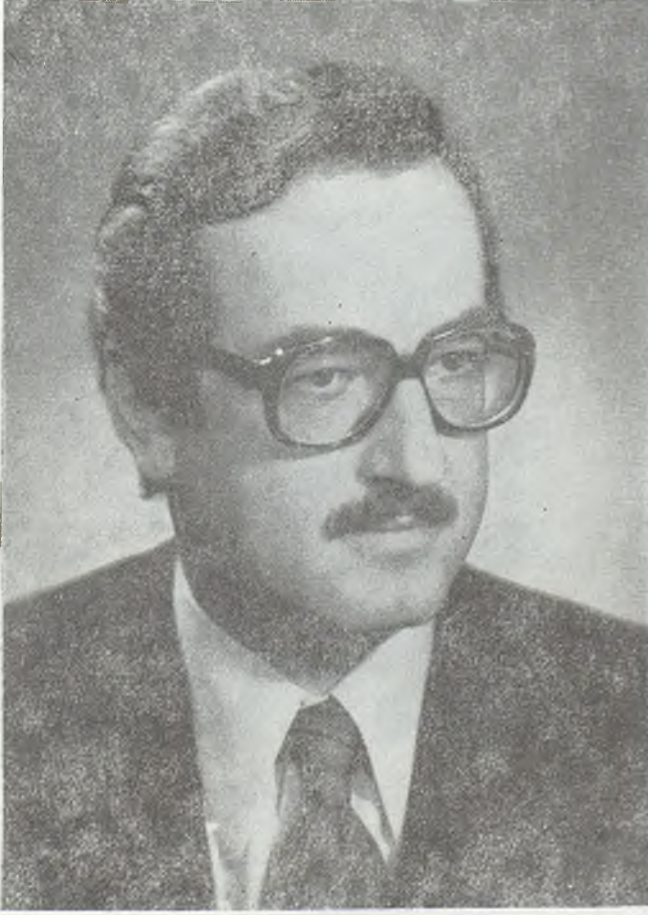
Almanca ve İngilizce bilen Yılmaz, evli olup iki çocuk babasıdır.

DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞARI BÜYÜKELÇİ NÜZHET KANDEMİR'İN ÖZGEÇMİŐİ

1934 yılında İstanbul'da doğmuştur. Galatasaray Lisesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra 1957 yılında Dışışleri Bakanlığına intisap etmiştir. Anılan Bakanlıkta çeşitli siyasi, iktisadi ve idari dairelerde sırasıyla II. Kâtip, Őube Müdürü ve Daire Başkanı olarak çalışmış, bu arada Madrid ve Oslo Büyükelçilikleri BaŐkatipliđi, Birleşmiş Milletler Cenevre Ofisi Nezdinde Türkiye Daimi Temsilci Yardımcılığı görevlerini ifa etmiştir. (Bu son görevi sırasında, ayrıca, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Yönetim Kurulunda sırasıyla Raportörlük, Başkan Yardımcılığı ve Başkanlık da yapmıştır.) Nüzhet Kandemir 1973 - 1979 yılları arasında da Birleşmiş Milletler TeŐkilatında Uluslararası Memur olarak görev yapmıştır.

1979 - 1982 yılları arasında Dışışleri Bakanlığı Milletlerarası Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü görevinde bulunan ve bilahare 1982 yılında Türkiye'nin Bağdad Büyükelçiliğine atanan Nüzhet Kandemir halen Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı olarak görev yapmaktadır.

Nüzhet Kandemir evli olup, Fransızca, İngilizce ve İspanyolca bilmektedir.

Nüzhet KANDEMİR

Büyükelçi

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı

9.1.1987

T. C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

CHENGAL MARI
1900
MARI MARI MARI
1911

CHENGAL MARI
1900
MARI MARI MARI
1911

Nurver NUREŞ

Büyükelçi

Müsteşar İkili Siyasi İşler Yardımcısı

Salihli, 1932

2.2.1987

Ayhan KAMEL

Büyükelçi

Müsteşar Çok Taraflı Siyasi İşler Yardımcısı

Nallıhan, 1933

2.1.1987

Mustafa AŞULA

Büyükelçi

Müsteşar İktisadi İşler Yardımcısı

Revan, 1930

16.12.1985

T. C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

Metin MEKİK

Büyükelçi

Müsteşar İdari İşler Yardımcısı

İstanbul, 1932

2.1.1987

İnal BATU

Büyükelçi

Müsteşar Yardımcısı, Bakanlık Sözcüsü

Ankara, 1936

13.1.1987

Berduk OLGACAY

Büyükelçi

Teftiş Kurulu Başkanı

Adana, 1924

1.12.1986

Mehmet GÜNEY

.1. Hukuk Müşaviri

Siirt, 1936

1.10.1982

Hüseyin E. ÇELEM

Büyükelçi

Dışışleri Eğitim Merkezi Başkanı

İstanbul, 1937

8.12.1986

Selçuk KORKUD

Büyükelçi

Müşterek Güvenlik İşleri Genel Müdürü

Gümölcine, 1930

1.11.1984

Reşat ARIM

Büyükelçi

Konsolosluk, Hukuk ve Sosyal İşler Genel Müdürü

İstanbul, 1931

2.12.1985

Aydın YEĞEN

Büyükelçi

Protokol Genel Müdürü

Barın, 1932

10.1.1986

Pulat Yüksel TACAR

Büyükelçi

Kültür İşleri Genel Müdür V.

İstanbul, 1931

5.10.1987

Verşan ŞENTÜRKER

Elçi

Müsteşar Özel Müşaviri

İstanbul, 1938

11.3.1985

Ahmet H. ERMiŐOĐLU

Elçi

İkili Siyasi İşler Genel Müdür Yardımcısı

Bandırma, 1937

29.11.1985

Teoman SÜRENKÖK

Elçi

İkili Siyasi İşler Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1932

1.12.1986

T. C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

Berhan EKINCI

Elçi

İkili Siyasi İşler Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1940

1.12.1986

Halil DAĞ

Elçi

İkili Siyasi İşler Genel Müdür Yardımcısı

Kaman, 1937

1.12.1986

Ömer AKBEL

Elçi

İkili Siyasi İşler Genel Müdür Yardımcısı

Ankara, 1940

22.1.1986

Turhan FIRAT

Elçi

Çok Taraflı Siyasi İşler Genel Müdür Yardımcısı
İstanbul, 1937

29.11.1985

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

Günaltay ŞİBAY

Elçi

Çok Tarafli Siyasi İşler Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1938

13.10.1986

Erdim TÜZEL

Elçi

İkili Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1933

1.11.1985

0.0.0.0.0.0

Necati UTKAN

Elçi

İkili Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı

Ankara, 1942

20.12.1986

Gündüz AKTAN

Elçi

Çok Taraflı Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı

Safranbolu, 1936

13.10.1986

Yaşar YAKIŞ

Elçi

Çok Taraflı Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı

(Akçakoca, 1935

15.3.1985

Okan GEZER

Elçi

Çok Taraflı Ekonomik İşler Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1936

4.7.1986

Ömür ORHUN

Elçi

Müşterek Güvenlik İşleri Genel Müdür Yardımcısı

Eskişehir, 1943

13.10.1986

Ergün PELİT

Elçi

Müşterek Güvenlik İşleri Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1938

10.10.1984

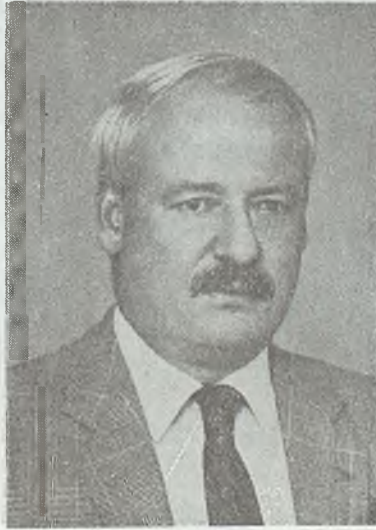
Erdoğan AYTUN

Elçi

Kültür İşleri Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1935

13.10.1986

Okyar GÜNDEM

Elçi

Kültür İşleri Genel Müdür Yardımcısı

(Bakan Özel Müşaviri)

(Akhisar, 1944)

13.10.1986

T. C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KÜLTÜR İŞLERİ

Altan GÜVEN

Elçi

Konsolosluk, Hukuk ve Sosyal İşler Genel Müdür Yardımcısı

İstanbul, 1938

24.1986

Hatay SAVAŐCI

Elçi

Konsolosluk, Hukuk ve Sosyal İşler Genel Müdür Yardımcısı

Edirne, 1938

4.11.1985

Yüksel GERMEN

Elçi

Protokol Genel Müdür Yardımcısı

Ankara, 1931

18.12.1985

Nuh Aydın TOSUN

Elçi

Protokol Genel Müdür Yardımcısı

Ankara, 1934

1.12.1986

Erhan YIĞITBAŞIOĞLU

Elçi

İstihbarat ve Araştırma Dairesi Başkanı

Ankara, 1938

28.11.1986

Onur ÖYMEN

Elçi

Siyaset Planlama Dairesi Başkanı

İstanbul, 1940

13.10.1986

T. C.
DİŞİSLERİ BAKANLIĞI
KİTAPHANESİ

Yalçın ORAL

Elçi

Personel Dairesi Başkanı

İstanbul, 1939

17.2.1987

Uğurhan AKINCI

Elçi

İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanı

İstanbul, 1938

13.3.1987

Emin GÜNDÜZ

Elçi

Arşiv ve Ulaştırma Dairesi Başkanı

Kilis, 1934

4.6.1987

5. MESLEK MEMURLARI KIDEM LİSTESİ